

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
2. กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
3. แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมภายในโรงเรียน
 - 3.1 การกำหนดนโยบายการดำเนินงาน
 - 3.2 การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 3.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
 - 3.4 การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน
4. คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนที่พึงประสงค์
 - 4.1 ความสะอาด
 - 4.2 ความมีระเบียบวินัย
 - 4.3 ความประหยัด
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
6. ขริบทของโรงเรียนนาขามวิทยา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

1.1 ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรม ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับสถานศึกษาแต่ละแห่ง ในอันที่จะนำไปเสริมสร้างและพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยของสถานศึกษา รวมไปถึง การมีใคนดี คนเก่ง และ

สามารถปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข พร้อมกันนี้ ได้มีผู้ให้ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 253) ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี

นลิน เรื่องบุตร (2542 : 32) กล่าวว่า คุณธรรม เป็นความดีเลิศเฉพาะอย่างในเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม เช่น ความยุติธรรม ความกรุณา

ศีลธรรม โพนะท (2545 : 8) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่มนุษย์ประพฤติปฏิบัติจนเป็นนิสัย ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานศึกษา พ.ศ. 2542 (2546 : 291) ให้ความหมายของจริยธรรม ไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ

ณัฐยศ ผาจง (2542 : 13) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม คือ พฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติในทางที่ตรงทั้งทางกาย วาจา และ ใจ มีขอบเขตถึงพฤติกรรมทางสังคม โดยเป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม

กรมวิชาการ (2543 : 3) สรุปความหมายของจริยธรรมว่า โดยสรุปแล้วจริยธรรมคือแนวทางการประพฤติดี ประพฤติชอบ ทั้งกาย วาจา และ ใจ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมไทย โดยแยกพิจารณาจริยธรรมออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ค่านิยมจริยธรรม เน้นส่วนที่เป็นลักษณะทางจิต มาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติตามที่สังคมต้องการ การกระทำใด ๆ ของบุคคลที่สอดคล้องกับมาตรฐานของการประพฤติถูกต้องตรงตาม ก็จัดว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมจริยธรรมแล้วสอดคล้องกับค่านิยมที่ตนเองนับถือ
2. พฤติกรรมด้านจริยธรรม เป็นส่วนที่มาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติตามที่สังคมต้องการ การกระทำใด ๆ ของบุคคลว่า สอดคล้องกับมาตรฐานของการประพฤติถูกต้อง ตรงตาม ก็จัดว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมจริยธรรม

1.2 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 3-6) ได้กำหนด มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นตัวบ่งชี้ เด็ดกดี มีความสุข โดยได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพผู้เรียนไว้ 8 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามตามระเบียบและหลักธรรม
เบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ

2. มีความซื่อสัตย์สุจริต
3. มีความกตัญญูกตเวที
4. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม
5. ประหยัดรู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า
6. ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย

และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้

1. รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจาก
การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

2. เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์และพัฒนา
สิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงาน
ร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

1. มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ
2. เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียด รอบคอบในการทำงาน
3. ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง
4. ผู้เรียนทำงานกับผู้อื่นได้
5. มีความรู้ที่ีดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพ

ที่ตนสนใจ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์
มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

1. สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและมีการคิดแบบองค์รวม
2. สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมายและแนวทางตัดสินใจได้
3. ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจและแก้ไขปัญหามีสติ
4. มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

1. มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์
2. มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์
3. สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียนหรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ
4. สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ
5. สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้
และพัฒนาตนเองอย่างค่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

1. มีนิสัยรักการอ่านการเขียนและการฟังรู้จัดตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล
2. สนใจและแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัวใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
3. มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ สนุกกับการเรียนรู้ และชอบมาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัยสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

1. มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและออกกำลังกายสม่ำเสมอ
2. มีน้ำหนักส่วนสูงและมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์
3. ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยง

ต่อความรุนแรงโรคภัยอุบัติเหตุและปัญหาทางเพศ

4. มีความมั่นใจกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น

5. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครูและผู้อื่น

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะดนตรี และกีฬา
ตัวบ่งชี้

1. ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ

2. ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์

3. ชื่นชม ร่วมกิจกรรมและมีผลงานด้านกีฬา/นันทนาการ

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน เป็นการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมของนักเรียนที่พึงประสงค์ออกให้เห็นถึงคุณภาพความคิดที่มีอยู่ในตัวและเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปว่าสามารถปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานและที่สังคมต้องการ รวมไปถึงความสามารถในการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ที่ได้กำหนดไว้เพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับสถานศึกษาในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ดูแล คุณภาพผู้เรียน ให้ได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม

2. กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้อื่นเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 187-199) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ได้ตามลำดับ ดังนี้

1. การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด นับว่าเป็นกระบวนการหลักในการปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูปการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ร่วมกันดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ถือว่าผู้เรียนเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งบิดามารดา ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหารทั้งภาครัฐและเอกชนต้องร่วมกันจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่สมบูรณ์และสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีความรู้ ความสามารถ เจตคติและค่านิยมที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และเน้น ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดังนี้

คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่งาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูง ในการดำรงชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น พักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำรู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และทำประโยชน์แก่สังคม คน และ ประเทศชาติได้

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดี ทั้งกายและใจ เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อสรรพสิ่ง มีอิสรภาพ ปล่อยห่างจากการตกเป็นทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ และเพื่อให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองดี ตามคุณลักษณะข้างต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาเด็กตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้จึงต้องเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมที่เรียกว่าบูรณาการ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มีหลักการสำคัญคือเป็นกระบวนการทางปัญญาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้อย่างมีความสุขเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ บูรณาการสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจ ทันสมัยตามสภาพจริง เน้นกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง นำไปใช้ประโยชน์ได้และเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

2. การสอนจริยธรรมตามแนวคิดจริยธรรมสากลและจริยธรรมพุทธวิธี

แนวความคิดและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ใช้หลักแนวคิด ทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรม ซึ่งสามารถที่ยอมรับหรือนำมาใช้ร่วมกันได้ เพราะความหมายทั่วไปของจริยธรรม คือ แนวทางของการประพฤติ หรือข้อปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์สุขของตนเอง และส่วนรวม สำหรับหลักแนวคิด ทฤษฎีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่จะนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ แนวคิดและวิธีการที่เป็นสากลแบบตะวันตกและแนวคิดวิธีการที่เป็นพุทธวิธี ดังนี้

2.1 แนวคิดและวิธีการปลูกฝังจริยธรรมที่เป็นสากลได้รับการยอมรับทั่วไป
จะมีอยู่ 4 แนวคิด และวิธีการต่อไปนี้

2.1.1 การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการกระจ่างค่านิยม (Value Clarification)

วิธีการปลูกฝังจริยธรรมตามแนวคิดนี้ จะช่วยให้นักเรียนเกิด

ความกระจ่างในความเชื่อ ทักษะคิด ในพฤติกรรม และในความรู้สึกรู้สึกของตนเอง หน้าที่ของครูในการปลูกฝัง ค่านิยมคือ การชี้แนะหรือจัดการ ให้นักเรียนเกิดการคิดถึงขึ้นมาว่า ความเชื่อ ทักษะคิด พฤติกรรมและความรู้สึกรู้สึกของตนต่อสิ่งหนึ่ง ๆ นั้น เป็นไปตามเกณฑ์ 7 ประการ ต่อไปนี้หรือไม่

- 1) เกิดจากการเลือกของตนเองอย่างมีอิสระหรือไม่
- 2) ได้พิจารณาทางเลือกอื่น ๆ หรือไม่
- 3) ได้พิจารณาผลของทางเลือกต่าง ๆ หรือไม่
- 4) มีความภูมิใจหรือยินดีในสิ่งที่ตนเลือกหรือไม่
- 5) จะยืนยันการตัดสินใจเลือกของตนเองอย่างเปิดเผยหรือไม่
- 6) จะทำตามที่ตนตัดสินใจเลือกหรือไม่
- 7) จะกระทำซ้ำอีกหรือไม่

2.1.2 การปลูกฝังจริยธรรมด้วยเหตุผล (Moral Reasoning)

วิธีการปลูกฝังจริยธรรมตามแนวคิดนี้ เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีเกณฑ์

การตัดสินใจความถูกต้องด้วยเหตุผลในระดับสูง และอย่างน้อยก็ให้อยู่ในระดับเกณฑ์ของสังคม การเสริมสร้างจริยธรรมกระทำได้โดยการเปิด โอกาสให้นักเรียนรู้ลักษณะของผู้อื่นซึ่งมีจริยธรรมอยู่ในขั้นที่สูงกว่า และเปิด โอกาสให้นักเรียนทดลองและแสดงบทบาทของผู้อื่นที่มีค่านิยมสูงนั้น เพื่อให้มี โอกาสเกิดความขัดแย้งกับ โครงสร้างจริยธรรมของตนเอง ในจังหวะที่เกิดความขัดแย้งนี้ จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาเหตุผลทางจริยธรรมให้สูงขึ้นได้

กิจกรรมที่เป็นหัวใจของการเสริมสร้างจริยธรรมตามแนวคิดนี้ คือ การอภิปรายแลกเปลี่ยนทัศนะ เพื่อให้มีประเด็นสำหรับการอภิปราย ครูจะต้องเสนอเรื่องราวที่ยากต่อการตัดสินใจความถูกต้อง

2.1.3 การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification)

วิธีการปลูกฝังจริยธรรมตามแนวคิดนี้ หากต้องการปลูกฝังพฤติกรรมใด ก็ต้องจัดเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้ผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ได้แรงเสริมและถ้าหากต้องการลดพฤติกรรมใด ก็ต้องจัดเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้ผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ไม่ได้รับแรงเสริมหรืออาจได้รับการลงโทษด้วยก็ได้

ขั้นตอนในการปลูกฝังจริยธรรมที่พึงปรารถนา และหรือคชพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา อาจทำได้ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา
- 2) กำหนดผลกรรมที่ผู้สอนหรือผู้ปลูกฝังจริยธรรมสามารถบันดาลให้เกิดกับผู้กระทำได้ (ควรเน้นผู้กรรมทางบวก)
- 3) นำพฤติกรรมใน 1) และผลกรรมใน 2) มาสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเรียกว่าเงื่อนไขการเสริมแรง ให้พฤติกรรมที่พึงปรารถนา ได้รับแรงเสริม
- 4) ให้และระงับการให้แรงเสริมตามเงื่อนไขใน 2)

2.1.4 การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning)

วิธีการปลูกฝังจริยธรรมตามแนวคิดนี้ คือการจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งได้แก่ตัวอย่างและคำบอกให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อว่าพฤติกรรมอะไรนำไปสู่ผลกรรมอะไร และผลกรรมนั้นน่าปรารถนาเพียงใด

การปลูกฝังจริยธรรมอาจกระทำในขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) เงื่อนไขการเสริมแรงและเงื่อนไขการลงโทษแก่นักเรียน เช่นเดียวกับการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification)
- 2) จัดอภิปรายเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากความเห็นของบุคคลต่างๆ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลกรรม และความน่าปรารถนาหรือไม่น่าปรารถนา ของผลกรรมต่าง ๆ
- 3) จัดให้นักเรียนเห็นตัวอย่างการปฏิบัติจริงที่สอดคล้องกัน
- 4) สร้างเงื่อนไขให้มีการนิยามของผู้กระทำพฤติกรรมที่ดี และในขณะที่เดียวกัน ประณามผู้กระทำพฤติกรรมไม่ดี เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และจากตัวอย่างการได้รับการเสริมแรงและการลงโทษของบุคคลต่าง ๆ

2.2 แนวคิดและวิธีการปลูกฝังจริยธรรมพุทธวิธี

วิธีสอนของพระพุทธเจ้า มีหลายแบบอย่างที่น่าสังเกตและพบย่อยได้แก่วิธีต่อไปนี้

2.2.1 แบบ โยนี โสมนสิการหรือการคิดเป็น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เพราะการคิดจะจัดศูนย์รวม ที่ข่าวสารข้อมูลทั้งหมดไหลมารวมกัน เป็นที่วิมจลย์ และนำข่าวสารจากข้อมูลเหล่านั้น ไปปรุงแต่งและใช้การต่าง ๆ เป็นจุดเริ่มต้น

จะนำไปสู่การพูดหรือการกระทำที่ถูกต้องดีงามหรือไม่

2.2.2 แบบสากัจฉา หรือสนทนา วิธีนี้น่าจะเป็นวิธีที่พระพุทธเจ้าทรงใช้บ่อย โดยเฉพาะในเมื่อผู้มาฟังหรือทรงพบนั่น ยังไม่ได้เชื่อมโยงในพระพุทธศาสนา ยังไม่รู้ ไม่เข้าใจ หลักธรรมในการสนทนา พระพุทธเจ้าจะเป็นฝ่ายถามนำคู่สนทนา

2.2.3 แบบบรรยาย จะทรงใช้ในที่ประชุมใหญ่ ในการแสดงธรรมประจำวัน ให้แก่ คนหมู่มาก ที่มีพื้นฐานประเภทและระดับใกล้เคียงกันพอที่จะใช้วิธีบรรยาย อันเป็นแบบกว้าง ๆ ได้

2.2.4 แบบตอบปัญหา สำหรับผู้สงสัยใคร่รู้ในข้อธรรมต่าง ๆ

2.2.5 แบบวางกฎข้อบังคับ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบท (วางกฎข้อบังคับ) โดยแสดงวัตถุประสงค์ในการบัญญัติ โดยความเห็นชอบพร้อมกันของสงฆ์ จะไม่ทรงบังคับเอาโดยพลการ

2.2.6 แบบยกอุทาหรณ์ การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมาและการเล่านิทานชาดก เพื่อช่วยให้เข้าใจได้ง่าย เห็นจริง เป็นรูปธรรม และมีความเพลิดเพลิน จำแม่น พระพุทธเจ้าจะทรงยกอุทาหรณ์ เปรียบเทียบ อุปมา และเล่านิทานประกอบการบรรยายธรรมเสมอ ๆ

2.2.7 แบบทำเป็นตัวอย่าง เป็นวิธีสอนที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในทางจริยธรรม คือ การทำเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสอนแบบไม่ต้องกล่าวสอน เป็นทำนองการสาธิตให้ดู

2.2.8 แบบลงโทษและให้รางวัล พระพุทธเจ้าจะทรงใช้การชมเชยยกย่องในรูปของการยอมรับคุณความดีของผู้นั้น ให้เขามั่นใจในการกระทำความดีของตน บางทีก็ทรงชม เพื่อให้ถือเป็นแบบอย่าง

สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้น เป็นแนวทางสำคัญสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน รวมไปถึงผู้ปกครอง ในอันที่จะนำไปเลือกใช้เหมาะกับสถานการณ์ บุคคล หรือโอกาส เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้นำเอาหลักการหรือแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

3. แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมภายในโรงเรียน

3.1 การกำหนดนโยบายการดำเนินงาน

นโยบายเป็นทิศทางรวมศูนย์พลังงาน เพื่อพุ่งเป้าสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จของงานการส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนก็เช่นกัน จะดำเนินการเป็นผลสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับข้อกำหนดนโยบายของผู้บริหาร โรงเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านกล่าวไว้ ดังนี้

เชิตชาย สิริชัย (2542 : 118) กล่าวว่า แนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงจริยธรรมที่พึงประสงค์ได้แก่

1. การกำหนดนโยบายเป็นพื้นฐานเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมไว้ปฏิบัติ
2. กำหนดวิธีสอนคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นไปตามแนวนโยบายนั้น

กรมการศาสนา (2542 : 142) ให้ทัศนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายว่า โรงเรียนต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนออกมาเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินงานกิจกรรมทางคุณธรรมจริยธรรมทุกรูปแบบที่จัดขึ้นในโรงเรียน นโยบายจึงเป็นส่วนสำคัญที่ใช้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้ตรงสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ดังนั้น การดำเนินงานของทุกส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องพยายามปฏิบัติให้สอดคล้องสนับสนุนกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย มิเช่นนั้นการดำเนินงานจะหมดประสิทธิภาพ ซึ่งแผนเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมได้สรุปไว้ว่าการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในระยะที่ผ่านมายังคงนโยบายและมาตรการที่มีประสิทธิภาพในอันที่จะให้สถานศึกษา หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ยึดปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำการแปลงนโยบายของรัฐหรือความมุ่งหมายของหลักสูตรไปสู่วัตถุประสงค์ การกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนจึงควรกำหนดนโยบายให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย และการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน คณะครูในโรงเรียน ควรที่จะมีความคิดเห็นสอดคล้องเป็นแนวเดียวกัน ดังผลการวิจัยของ เปรมฤดี กลุณเจริญ (2542 : 14-16) สรุปไว้ดังนี้

1. การจัดอบรมครู-อาจารย์ ผู้สอนจริยธรรม
2. ครู-อาจารย์ ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
3. ควรพิจารณา บรรจุครูผู้สอนจริยธรรมที่มีความถนัดในการสอนและคุณสมบัติเหมาะสม
4. ควรสอนจริยธรรมโดยให้มีภาคฝึกปฏิบัติ

5. ควรจัดอุปกรณ์ที่เหมาะสมประกอบการเรียนการสอนวิชาจริยธรรม
6. ควรจัดให้มีกิจกรรมทางศาสนา
7. ควรให้มีการยกย่อง ชมเชยครูที่มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่าง
8. ควรให้มีการประกวดมารยาทนักเรียน โดยมีรางวัลเป็นกำลังใจ
9. ควรมีการสอนวิชาจริยธรรมแทรกในทุกวิชา
10. ควรให้ครู-อาจารย์ทุกคนเน้นเรื่องจริยธรรมในวิชาอื่น ๆ ด้วย
11. ควรจัดให้มีวิชาจริยธรรมในหลักสูตรทุกชั้น
12. ควรขอให้ครูทุกคนร่วมกันให้การอบรมวิชาจริยธรรม
13. ควรจัดให้มีการทัศนศึกษาเกี่ยวกับวิชาจริยธรรม
14. ผู้สอนควรปรับปรุงการสอนให้ทันสมัย หากความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
15. ควรจัดทำเอกสาร คู่มือประกอบบทเรียน
16. เชิญวิทยากรในท้องถิ่น ผู้มีความชำนาญในเรื่องจริยธรรม ศาสนา มาให้

การอบรมแก่นักเรียน

17. ควรสอนหลักการแนวปฏิบัติที่ถูกต้องของศาสนา
18. ควรติดตามผลการสอน โดยเน้นการประเมินพฤติกรรมนักเรียน
19. ควรจัดให้มีวิทยากรมาบรรยายพิเศษด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นแนวคิดที่สะท้อนมาจากปัญหาความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน โดยตรง ประเด็นดังกล่าว ผู้บริหารควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมต่อไป คือ

1. ให้ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
2. ให้ครูกวาดขันนักเรียนทั้งด้านความรู้และความประพฤติ
3. ให้ครูเฝ้าระวังกล่าวอบรมความประพฤตินักเรียนก่อนเข้าห้องเรียน
4. ให้ครูยกย่องหรือมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี
5. ให้ครูประจำชั้นพบปะกับผู้ปกครองของนักเรียนทุกคน ในชั้นเพื่อติดตามผลการเรียน ความประพฤติ และเชื่อกความสัมพันธ์ ความเข้าใจระหว่างบ้านกับ โรงเรียน
6. เชิญผู้นำท้องถิ่นที่ปฏิบัติธรรมมาร่วมให้ข้อคิดหรือเป็นวิทยากรอบรม
7. ให้ครูสังเกต ติดตามความประพฤตินักเรียนทั้งในและนอกเวลาเรียน
8. กำหนดระเบียบ โรงเรียนว่าด้วยจรรยาบรรณนักเรียน
9. ให้ครู นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาวัฒนธรรมร่วมกับวัดและชุมชน

10. ให้นักเรียนเข้าร่วมช่วยเหลือหรือบริการ ในงานกุศลที่จัดขึ้นที่วัด

ศุภยุทธ์ จุลานนท์ (อ้างอิงจาก ชีระ รุญเจริญ. 2550 : 32) ได้เสนอนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลชั่วคราว ซึ่งแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2549 ว่า เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคณะโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ ที่เชื่อม โยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนาและสถานการศึกษา การจัดการศึกษาจะเน้นการกระจายอำนาจ ไปสู่เขตพื้นที่ สถานศึกษาและท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคม คุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพและประสิทธิภาพ

กษมา วรวรรณ (อ้างอิงจาก ชีระ รุญเจริญ. 2550 : 72) ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นทิศทางของสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาไว้ 5 ประการ และมีประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยเน้นคุณธรรมนำความรู้ ในข้อที่ 4 ความว่า พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยให้ความสำคัญสูงสุดเรื่อง คุณธรรมนำความรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะ การอ่าน เขียนคล่องและการคิดวิเคราะห์

วิจิตร ศรีธวัช (2550 : 78) ได้นำ นโยบายด้านสังคม โดยเฉพาะด้านการศึกษา ที่มีการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ กำหนดเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อการขับเคลื่อนเรื่องคุณธรรมนำความรู้ การขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษา ที่มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ ไปให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชนและท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำนโยบายดังกล่าวมากำหนดเป็นกลยุทธ์ 6 กลยุทธ์ และกลยุทธ์ที่สำคัญกลยุทธ์หนึ่งคือ เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย ซึ่งมีกิจกรรมที่สำคัญเป็นจุดเน้น 3 กิจกรรม ประกอบด้วย

1. ปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องหลักคุณธรรม
นำความรู้และการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. พัฒนาคู่มือไปสู่การจัดหลักสูตรและประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในการสอน ควบคู่กับการสอดคล้องคุณธรรมจริยธรรม
3. สร้างเครือข่ายคุณธรรมของบ้าน วัด โรงเรียน ให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ
ร่วมทำ

3.2 การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญยิ่ง ที่ใกล้ชิดกับนักเรียน และการปฏิบัติการสอนของ
ครูเป็นเครื่องมือจะต้องได้รับการพิจารณา โดยผู้บริหารหรือเพื่อนครู โดยการนิเทศการสอน

พนัส หันนาคินทร์ (2541 : 207) ได้กล่าวถึงการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอน ไว้ว่า การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ใช่เรื่องการตรวจจับผิด แต่เป็น
การที่ผู้นิเทศเข้าไปเพื่อช่วยเหลือแนะแนวให้เกิด การปรับปรุง หรือแก้ไขปัญหาให้หมดไป
ทั้งนี้ การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนนั้นผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำและคอย
ช่วยเหลือประสานงานตลอดจนให้คำปรึกษาหารือแก่ครู ในเรื่องส่วนตัว และในหน้าที่การงาน
ในบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย การสอนของครูเป็นเครื่องมือสำคัญต่องานการส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน งานการส่งเสริมจะประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับครู
ของครูเป็นสำคัญ

ศีลธรรม โพนะท (2545 : 30) ได้กล่าวถึงหลักการอย่างกว้าง ๆ เพื่อการนิเทศ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เสนอแนะให้ครูอบรมความประพฤตินักเรียนพร้อมไปกับการสอน
2. เสนอแนะให้ครูเน้นพัฒนาการประพฤติกฎปฏิบัติของนักเรียนมากกว่า
การตอบคำถาม ข้อสอบ
3. เสนอแนะให้ครูนำเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันในแนวที่ศีลธรรมมาชี้แนะ
ให้นักเรียน
4. เสนอแนะให้ครูเอาใจใส่เด็กเดือน อารม สังเกต คำพูด มารยาท ตลอดจน
การแต่งกายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
5. ให้มีการเชิญวิทยากรท้องถิ่นที่เป็นแบบอย่างที่ดีมาแนะนำหรือสอน
ประกอบ

6. จัดหาเอกสาร หนังสือ เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนได้ค้นคว้ามากขึ้น
7. ให้ครูนำนักเรียนที่มีความประพฤติดีในโรงเรียนมาเป็นวิทยากรประกอบการสอน
8. เสนอให้ครูศึกษานูมิหลังความประพฤตินักเรียน

3.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

มนุษย์ทุกคนจะ ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้มีความดีจะต้องมีความประพฤติ ปฏิบัติดี การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน โรงเรียนต้องดำเนินการให้นักเรียน ได้เรียนรู้ ด้วยการฝึกปฏิบัติร่วมกันเป็นสิ่งสำคัญเรียกว่า การจัดกิจกรรมนักเรียน

จากนโยบายการพัฒนาการศึกษา ด้านการปฏิรูปการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาจิตความสามารถของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ตามจุดประสงค์ของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีพื้นฐานความรู้ ความสามารถและทักษะพื้นฐานที่ดีและเข้มแข็งพอที่จะออกไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ใฝ่เรียนรู้ มีระเบียบวินัย และมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

นอกระบบมัธยมศึกษา (2542 : 27) ได้กำหนดกิจกรรมนักเรียนไว้ทั้งหมด 10 ประการ ซึ่งในจำนวนดังกล่าวนี้ จัดเป็นกิจกรรมที่มีสาระขอบข่ายเกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน โดยตรงรวม 3 ประเภท ได้แก่

1. กิจกรรมลูกเสือหรือยุวกาชาด หรือ เภตรนารี หรือกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์
2. กิจกรรมศาสนา
3. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

การจัดกิจกรรมนักเรียนในที่นี้ จึงหมายถึง กิจกรรมใด ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอก โรงเรียน ที่เป็นประโยชน์ในด้านการปลูกฝัง พัฒนาบุคลิกลักษณะนิสัยนักเรียนให้จงงามด้วยหลักความรู้และความประพฤติคู่กัน

หลักในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่สำคัญ คือ คณะครูทุกคนและนักเรียนเอาใจใส่ต่อการดำเนินงานให้พร้อมเพียงเป็นหนึ่งเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหาร โรงเรียนต้องให้ความสนใจ ติดตามผลเพื่อให้งานการจัดกิจกรรมนักเรียนปราศจากปัญหาอุปสรรคและสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์

ภาคปฏิบัติของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนนั้น ผู้บริหาร โรงเรียนควรได้คำนึงถึงหลักในการจัดกิจกรรมแก่นักเรียน ซึ่งมีผู้เสนอแนะไว้ดังนี้

เปรมฤดี กฤษเจริญ (2542 : 31) ได้เสนอแนะว่า โรงเรียนมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังความคิด และนิสัยที่ดีให้กับนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนหลาย ๆ อย่าง จัดทุกเวลา ทุกโอกาส ได้แก่ ส่งเสริมการประกวดแข่งขัน การปฏิบัติของนักเรียนในเรื่องของความรักใคร่ชอบ ความมีระเบียบ ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน การทำงานกลุ่ม และมรรยาทต่าง ๆ โดยการให้คะแนนหรือรางวัลเป็นเครื่องตอบแทน วิธีการเหล่านี้จะทำให้นักเรียนได้พบเห็นแต่สิ่งที่เป็นตัวอย่างสำหรับนำไปคิดแล้วตัดสินใจนำไปปฏิบัติในสิ่งที่ตั้งใจต่อไป

กัลยา ศรีปาน (2542 : 31) ได้กล่าวว่า กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทางด้านจิตใจ น้ำใจ และศีลธรรม อาจแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. กิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ
2. กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม
3. กิจกรรมชมรมอาสาพัฒนา
4. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี การอยู่ค่ายพักแรม

ศีลธรรม โพนะทา (2545 : 31) ได้เสนอแนะทางการดำเนินกิจกรรมทางศาสนา และวัฒนธรรมว่า โรงเรียนอาจดำเนินการได้ดังนี้

1. พานักเรียนออกไปทำกิจกรรมนอกสถานที่ เช่น พาไปเวียนเทียน ชมวัด ห้างเทศน์ หรือนำศึกษาศาสนาที่สำคัญ เป็นต้น

2. การจัดกิจกรรมศาสนาในโรงเรียน เช่น เชิญวิทยากรมาบรรยายธรรมะ จัดให้มีการทำบุญตักบาตรในโรงเรียน นิมนต์พระสงฆ์ การหล่อเทียนเข้าพรรษา เป็นต้น เป็นกิจกรรมที่ควรปฏิบัติสม่ำเสมอ ได้แก่ การนั่งสมาธิ การสวดมนต์ การให้การอบรมศีลธรรม ตลอดจนการให้คำแนะนำที่ควรปฏิบัติ เป็นต้น

3.4 การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

สภาพแวดล้อมใน โรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งที่จะสนับสนุน ชูใจให้นักเรียนมีพฤติกรรมตามที่พึงประสงค์ เปรมฤดี กฤษเจริญ (2542 : 21) ได้ให้กล่าวถึงการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดลอมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมใน โรงเรียนไว้ดังนี้

1. บริเวณ โรงเรียน ไม่ว่าจะคืบเคบหรือกว้างขวางต้องให้สะอาดเป็นศรีสง่าแก่โรงเรียน ควรประดับดอกไม้ ต้นไม้ เพื่อจะสร้างบรรยากาศที่ดีแก่สายตา และจิตใจนักเรียน ให้รักอาณาบริเวณ โรงเรียน โดยเฉพาะหน้าประตู เสาธง ห้องประชุม มีความหมายต่อนักเรียนมาก

2. สถานที่ควรให้อุทิศดีลัทธิ นำเคารพกราบไหว้ เช่น สถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูป หรือที่ตั้งบุคคลสำคัญในระดับต่าง ๆ ควรมีการเปลี่ยนแปลงเครื่องประดับเปลี่ยนดอกไม้ ให้นำกรงขามเสมอ

3. จัดให้มีป้ายแสดงคติธรรม คำขวัญทางศาสนา ป้ายแสดงปรัชญาคุณธรรมที่โรงเรียนยึดมั่น ตีศประกาศในที่อันควร เพื่อจะได้เป็นการสอนจริยธรรมผ่านสายตาของนักเรียน ทั้งจะทำให้ให้นักเรียนรักการอ่าน โดยปริยาย

4. ควรจัดให้มีกิจกรรมนักเรียน เนื่องในวันสำคัญทางศาสนา หรือ ประเพณีวัฒนธรรม รายละเอียดของกิจกรรมในแนวดังกล่าว จะช่วยให้นักเรียนซาบซึ้งมองเห็นคุณค่าจริยธรรมวัฒนธรรมได้

5. การจัดงานประจำปีของโรงเรียน เช่น การให้นักเรียนร่วมกันแสดงละคร คติธรรม การร่วมมือกันทำงานในโรงเรียน ความใกล้ชิดระหว่างครูและนักเรียน เป็นผลพลอยได้จากกิจกรรมที่ให้กำไรแก่นักเรียน ในการปรับตัวและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เป็นการสอนจริยธรรมผ่านการประพฤติต่อกัน

6. แบบอย่างจากคณะครูใน โรงเรียน เช่น การทักทาย ไหว้ กราบระหว่างครูและนักเรียน ไม่คุยกันในห้องประชุม การไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวใส่นักเรียน การทักทาย การให้ความเอาใจใส่แก่นักเรียน เป็นช่องทางให้นักเรียน ได้พบเห็นจริยธรรมจากการประพฤติปฏิบัติ

การจัดสภาพแวดล้อมใน โรงเรียนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ควรสอดคล้องเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ
2. สภาพแวดล้อมทางจิตใจ

จากการดำเนินการตามแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมภายในโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบายการดำเนินงาน การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายต้องให้ความสำคัญ

และกำหนดเป็นนโยบายประกอบการดำเนินงาน เนื่องจากแนวทางดังกล่าวถือเป็นวิธีการที่มีความสำคัญ และจำเป็นต่อสถานศึกษาแต่ละแห่ง ในอันที่จะเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขต่อไปในอนาคต

4. คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนที่พึงประสงค์

การวิจัยเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบสำหรับการเสริมสร้าง ไว้ดังนี้

4.1 ความสะอาด

การรักษาความสะอาด เป็นการเสริมสร้างให้บุคคลรู้จักควบคุมตนเอง เพราะการประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบและสม่ำเสมอในการรักษาความสะอาดตนเองและบ้านเรือน ให้น่าอยู่และสาธารณสถาน น่าดู น่าชม จะทำให้ที่แห่งนั้นน่าอยู่ น่าอาศัยมากขึ้น ดังมีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงความสะอาดไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 15) ได้กล่าวถึงการรักษาความสะอาดไว้ว่ามีลักษณะดังนี้

1. การรักษาความสะอาดในการบริโภค ได้แก่ การรับประทานอาหาร ให้อุณหภูมิของน้ำและสุขอนามัยมารยาทเรียบร้อยในการรับประทานอาหาร เช่น ไม่รับประทานอาหารในที่ที่ไม่สมควร ไม่รับประทานอาหารนอกเวลา ฯลฯ
2. การรักษาความสะอาดในการอุปโภค ได้แก่ การรักษาร่างกาย เสื้อผ้าที่อยู่อาศัย และเครื่องใช้ให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย
3. การรักษาความสะอาดต่อสถานที่ ได้แก่ การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งในสำนักงาน วัดวาอาราม สถานที่ราชการ และสาธารณสถานต่าง ๆ เช่น ถนน แม่น้ำ ลำคลอง โรงมหรสพ สวนสาธารณะ ฯลฯ และประพฤติปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับของสถานที่นั้น ๆ

วชิษา เพชรสุวรรณ (น.ป.ป. : 8-13) ได้สรุปเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ทั้งที่บ้านและโรงเรียน ดังนี้

1. บ้านเป็นสถานที่อาศัย ที่พักผ่อนหลับนอน ให้ความปลอดภัยและสร้างความสบายทั้งกายและใจให้ทุกคนในครอบครัว ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรู้จักทำความสะอาดในส่วนประกอบต่างๆ ภายในบ้าน รวมทั้งวัสดุสิ่งของเครื่องใช้ให้มองดูสวยงาม และคงอยู่ในสภาพดีอยู่ตลอดเวลา การทำความสะอาดจะทำให้ได้ตามลักษณะและความเหมาะสม ดังนี้

1.1 บริเวณบ้าน ควรเก็บกวาดขยะ มูลฝอย สก๊าดขยะให้เป็นที่

1.2 ควรมีที่รองรับขยะมูลฝอย สิ่งของที่ไม่ได้ใช้แล้ว วางไว้ในบ้าน

หลาย ๆ แห่ง เช่น ตามบริเวณบ้าน ห้องรับแขก ห้องนั่งเล่น เป็นต้น

1.3 รักษาความสะอาดบริเวณบ้าน ห้องนอน ห้องแต่งตัว ห้องครัว

ห้องน้ำ ห้องส้วม ให้อยู่ในสภาพที่น่าอยู่ เรียบร้อยและสะอาด

2. โรงเรียน เป็นสถานที่ฝึกอบรมนักเรียนให้เป็นคนดี มีความรับผิดชอบรู้

หน้าที่การรักษาความสะอาดของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่น่าอยู่ เรียบร้อยและสะอาด สามารถปฏิบัติได้ดังนี้

2.1 ทิ้งเศษขยะ อาหาร หรือสิ่งที่ไม่ต้องการลงในถังขยะให้ถูกต้อง

2.2 ต้องทำเวรตามที่ได้รับมอบหมาย

2.3 รักษาทรัพย์สินของ โรงเรียนอย่างดียิ่ง

2.4 เมื่อเห็นสิ่งใดชำรุดหรือเสียหาย ควรแจ้งให้ผู้รับผิดชอบทราบ

เพื่อดำเนินการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้

2.5 ช่วยกันคัดค้านผู้ที่ทำผิดหรือบอกครู อาจารย์ให้ทราบชื่อ เพื่อที่จะ

ช่วยกันสร้างนิสัยอันดีให้กับนักเรียนทุก ๆ คน

ดังนั้นวินัยเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดภายในโรงเรียน จึงเกี่ยวข้องกับ

สิ่งต่อไปนี้

1. การรักษาความสะอาดห้องเรียน ใต้โต๊ะ เก้าอี้ พื้นห้อง ระเบียง เพดาน

ฝาผนัง กระดานดำ

2. การสำรวจและรายงานสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข สิ่งที่ชำรุด ใช้การไม่ได้

หรืออุปกรณ์ประจำห้องไม่ครบ ฯลฯ

3. การร่วมมือกันรักษาความสะอาดบริเวณ โรงเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม

โรงรถ โรงอาหาร และสถานที่รับประทานอาหาร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำความสะอาด

1. สภาพแวดล้อม ทำงานสดชื่น นำทำงาน
2. เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องจักรและอุปกรณ์การทำงาน
3. ยืดอายุการใช้งานของเครื่องจักรและอุปกรณ์การใช้งาน

สิลวัตน์ ขนุกุทิน (2547 : 33) ได้สรุปเกี่ยวกับการทำความสะอาดไว้ว่า ความสะอาดอาจกล่าวได้ว่าเป็นนิสัยพื้นฐานของคน ในการดำรงชีวิตที่สำคัญประการหนึ่ง หากมีการปลูกฝังการแสดงพฤติกรรมให้นักเรียนที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถานศึกษาได้มี โอกาสปฏิบัติหน้าที่เวรรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียน นักเรียนเหล่านี้จะได้ เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติต่อไป

4.2 ความมีระเบียบวินัย

ระเบียบวินัย ถือเป็นคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่จะส่งเสริมให้บุคคลแต่ละ คนประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดีของสังคม รวมไปถึงการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายให้สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังมีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงความมี ระเบียบวินัยไว้ดังนี้

พันธ์ หันนาคินทร์ (2542 : 153) กล่าวว่าวินัยเกิดขึ้นจากการรู้จักปกครอง ตนเอง การกระทำตามระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. วินัยเฉยขาดแบบทหาร คือ การใช้ความกลัวเป็นเครื่องมือ ทั้งนี้เพราะ นักเรียนทำความดีเพราะกลัวถูกลงโทษวินัยชนิดนี้ตรงกับสุภาษิตที่ว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” ซึ่งเมื่อนักเรียนทำดีจนเป็นนิสัยแล้วต่อไปภายหน้าจะคิดนิสัยไม่ทำความชั่วแต่ก็มีผู้ไม่เห็นด้วย โดยอ้างว่าเป็นการผิดหลักการประชาธิปไตย

2. วินัยแบบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน แนวคิดนี้ถือว่า เมื่อนักเรียนได้ทำสิ่งที่ตนสนใจแล้ว ปัญหาเรื่องวินัยก็จะไม่เกิดขึ้น ซึ่งเป็น วิธีการหนึ่งที่โรงเรียนจะใช้เพื่อแก้ปัญหานักเรียน

3. วินัยที่เกิดจากการรู้จักความรับผิดชอบ และเกียรติของตนเอง มี จุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความประพฤติดี โดยพยายามสร้างให้นักเรียนนับถือเกียรติของตน รู้จักรับผิดชอบต่อการรักษาเกียรตินั้น

ธิตินา จักรเพชร (2544 : 9) กล่าวว่า ความมีระเบียบวินัยที่ดีจะส่งผลให้แต่ละคนสามารถปฏิบัติตนและทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ง่าย และลักษณะของคนที่มีระเบียบวินัยที่ดีนั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วินัยในตนเอง หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ปฏิบัติเพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม ถ้านักเรียนมีวินัยในตนเองแล้วก็จะลดปัญหาในด้านการปกครองนักเรียนได้เป็นอย่างมาก โรงเรียนไม่จำเป็นต้องออกข้ออ้างคำ ระเบียบการควบคุมให้มากมายและการปกครองก็จะสะดวกสบาย เพราะตนเองจะต้องรู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางได้อย่างสุขสบาย รู้จักรับผิดชอบปฏิบัติตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย

2. วินัยเพื่อส่วนรวมหรือวินัยสำหรับหมู่คณะ หมายถึง วินัยที่ออกมาจากอำนาจภายนอก เพื่อบังคับให้ส่วนรวมปฏิบัติตาม ให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น วินัยส่วนนี้จะต้องตั้งกฎเกณฑ์เป็นแนวทางกลาง ๆ ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้ เช่น วินัยในการแต่งกาย วินัยในเรื่องการทำความเคารพ ซึ่งมีข้อดี คือ สามารถรักษาความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกันให้อยู่ในระดับที่ดีและควรส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น ทำให้รู้จักดำเนินงานอย่างได้ผลแก่ส่วนรวม สามารถควบคุมตนเองให้เป็นไปตามความต้องการและข้อตกลงของสังคม และสามารถดำเนินงานเป็นหมู่คณะ โดยมีคณะดำเนินงานซึ่งคณะกรรมการจะต้องเป็นผู้มีวินัย จึงจะทำงานของหมู่คณะได้สำเร็จ

ประสาร ศรีพงษ์เพ็ช (2548 : 16-17) กล่าวว่า ระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติ ปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ข้อบังคับ ข้อตกลง กฎหมายและศีลธรรม และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นผู้รักษาระเบียบวินัย ได้แก่

1. การรักษาระเบียบภายนอก คือ รักษาระเบียบวินัยในการบริโภค ได้แก่ การรับประทานอาหารให้ถูกต้องอนามัยและสุขภาพ มีมารยาทเรียบร้อยในการรับประทานอาหาร เช่น ไม่รับประทานอาหารในที่ที่ไม่สมควร ไม่รับประทานบุบมาม ฯลฯ

การรักษาระเบียบวินัยในการอุปโลก ได้แก่ การรักษาร่างกาย เสื้อผ้าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย

การรักษาระเบียบวินัยต่อสถานที่ ได้แก่ การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสำนักงาน วัดวาอาราม สถานที่ราชการและสาธารณสถานต่าง ๆ เช่น ถนน แม่น้ำ ลำคลอง โรงมหรสพ รถโดยสาร สวนสาธารณะ ฯลฯ และประพฤติปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับของสถานที่นั้น ๆ

การรักษาระเบียบวินัยในการปกครอง ได้แก่ การสร้างวินัยเพื่อถือเป็นหลักปฏิบัติและมีการปกครองดี มีจรรยา มีวินัยเอาใจใส่กวดขัน ปรับปรุงระเบียบให้มีมาตรฐานควรแก่ความนิยมนับถือและปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง

2. การรักษาระเบียบวินัยภายใน คือ การแต่งกายและความคุมท่วงทีกริยาวาจา และใจให้หมั่นจด จดงมด้วยกรเว้นชั่ว ประพฤติชอบทั้งต่อหน้าและลับหลัง ได้แก่ ระเบียบ ท่วงที ระเบียบกริยา ระเบียบวาจา และระเบียบใจ

ระเบียบาท่วงที ได้แก่ การจัดทำทางที่ทำให้เหมาะสมแก่ฐานะและภูมิรัฐของตน ไม่ดูหมิ่นผู้อื่น ไม่ทะนงตน

ระเบียบกริยา ได้แก่ การควบคุมอาการของร่างกายที่เคลื่อนไหวออกมาให้ปรากฏแก่คนทั้งหลาย โดยควบคุมและปรับปรุงกริยาให้งดงาม เป็นระเบียบ มีกริยาดี สุภาพอ่อนโยน ประพฤติปฏิบัติได้เหมาะสมแก่บุคคล โอกาส เวลาและสถานที่

ระเบียบเวลา ได้แก่ การพูดไพเราะ พูดมีประ โยชน์ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดต่อเสียดชุง ไม่พูดคำหยาบ และไม่พูดเพื่อเจ้อ

ระเบียบใจ ได้แก่ การรู้จักควบคุมจิตใจ และอารมณ์ให้อยู่ในกรอบและระเบียบที่ตั้งงาม

4.3 ความประหยัด

การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้านความประหยัดให้มีในตัวของคุณคนแต่ละคน ถือว่ามีความจำเป็นและสำคัญ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าคุณธรรมด้านอื่น ๆ เพราะถ้าหากบุคคลแต่ละคนรู้จักจับจ่ายและใช้สิ่งของที่มีอยู่อย่างประหยัดแล้ว ย่อมจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการเก็บ การออม และสิ่งของที่มีอยู่ได้อย่างคุ้มค่าที่สุด ดังมีผู้กล่าวถึงความประหยัด ในลักษณะต่างๆ กัน ดังนี้

พวงพยอม จิตทอง (2536 : 5-6) กล่าวว่า การประหยัด หมายถึง การใช้เงิน เวลาและสิ่งของเครื่องใช้ของตนเองและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุดและได้จำกัดขอบข่ายการประหยัดดังนี้

1. การประหยัดเงิน หมายถึง การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด เหมาะกับรายรับ มีการเก็บออม ยับยั้งความต้องการของคนอื่นมีผลทำให้ใช้เงินอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ตัดสินใจใช้เงินอย่างรอบคอบโดยคำนึงถึงประโยชน์ ความคุ้มค่า ความจำเป็นของตนเองและไม่ตระหนี่ถี่เหนียว

2. การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักวางแผนใช้เวลาของตนเองและใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ได้แก่ การใช้เวลาเดินทางไปโรงเรียน เดินทางกลับบ้าน ศึกษาเล่าเรียน ทำแบบฝึกหัด ทบทวนบทเรียน หาความรู้เพิ่มเติม ทำธุรกิจส่วนตัว ใช้เวลาในการสอนการทำงาน อติเรก ช่วยเหลืองานบ้าน ชุมชนและสังคม

3. การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ของตนและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด รักษาซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้งานได้อยู่เสมอ ไม่ใช่อย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นด้วยความละอุนหรือความสะดวกสบายส่วนตัว ได้แก่ ประหยัด ไฟฟ้า น้ำประปา ของส่วนรวม

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 146) ได้กล่าวถึงขอบข่ายผู้ที่มีความประหยัดว่ามีลักษณะดังนี้

1. การประหยัดเวลา ได้แก่ การรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ให้เหมาะสมกับกาลเทศะรู้คุณค่าของเวลาขียนยอมให้เวลาหมดเปลืองไปโดยเปล่าประโยชน์ แต่นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่ ในการหาความรู้ในการสร้างความคิด ในการสร้างสมรรถภาพในการสร้างอำนาจ ในการสร้างทรัพย์

2. การประหยัดทรัพย์ ได้แก่การรู้จักใช้ทรัพย์ให้ถูกต้องและเหมาะสม ได้แก่

2.1 พยายามจ่ายทรัพย์เท่าที่จำเป็น ให้สมควรแก่อัธภาพ

2.2 การรู้จักกำหนดรายจ่ายให้พอเหมาะพอควรแก่กำลังทรัพย์

2.3 การรู้จักเก็บรวบรวมรายได้อันสมควรเก็บไว้เป็นทุนสำรอง

2.4 ทำทรัพย์ที่มีอยู่ให้เจริญงอกงาม

2.5 คุ้มครองรักษาทรัพย์ให้ปลอดภัย

2.6 บำรุงของเก่าอันควรบำรุงให้กลับใช้ประโยชน์ได้ใหม่

2.7 ใช้และถนอมของใช้ และทรัพย์สินให้คงคุณค่าและประโยชน์

นาน ๆ

2.8 รู้จักทำของใช้เอง อย่าคิดแต่จะซื้อหรือจ้างงานเขาทำไป

2.9 ไม่ใช่จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยให้หมดเปลืองโดยเปล่าประโยชน์

2.10 ไม่ทำรุนแรงหรือความทุกข์สนุกสนานจนเกินไป

2.11 ขยันหาทรัพย์ใหม่มาเพิ่มเติม

ชัยณรงค์ ศรีสุข (2545 : 32) กล่าวว่า การประหยัด หมายถึงการใช้เงิน เวลา และสิ่งของเครื่องใช้ของตนเองและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด ซึ่งมีขอบข่ายดังนี้

1. การใช้เงินอย่างประหยัด แบ่งออกเป็น
 - 1.1 การวางแผนการใช้จ่ายเงิน
 - 1.2 การซื้อของที่มีประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด
2. การใช้เวลาอย่างประหยัด แบ่งออกเป็น
 - 2.1 การวางแผนการใช้เวลา
 - 2.2 การใช้เวลาทบทวนบทเรียน
 - 2.3 การใช้เวลาในการช่วยเหลืองานบ้าน
3. การใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัด แบ่งออกเป็น
 - 3.1 การนำสิ่งของเครื่องใช้ที่เหลือใช้มาใช้ให้เกิดประโยชน์และการซ่อมแซมเสื้อผ้าที่ชำรุด
 - 3.2 การดูแลรักษาสาธารณสมบัติของโรงเรียน
 - 3.3 การใช้ไฟฟ้าและน้ำประปาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

อนงค์ มัทธงนิม (2547 : 28) แบ่งการประหยัดออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. การประหยัดทรัพย์ หมายถึง การรู้จักใช้จ่ายทรัพย์เงินทองที่มีอยู่ หรือที่หาได้ในทางที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวอย่างแท้จริง ตามความจำเป็น
2. การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักคุณค่าของเวลาและใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมให้มากที่สุด โดยไม่ปล่อยให้เวลาเสียไปโดยเปล่าประโยชน์
3. การประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึงการรู้จักประโยชน์และคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ดิน น้ำ อากาศ ธาตุ ดินไม้ ฯลฯ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ โดยสามารถใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าต่อตนเองและสังคม

สรุปได้ว่า คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนที่พึงประสงค์นั้น ถือเป็นคุณธรรมระดับพื้นฐานที่พึงมีเพียงเกิดกับนักเรียน โดยการร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อเป็นการเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นผู้มีพื้นฐานที่ดีทางด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความพร้อมที่ดีที่จะนำไปสู่การประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองในชีวิตประจำวัน ดังที่การวิจัยในครั้งนี้ที่ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบสำหรับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน คือ

ความสะอาด ถือว่าเป็นวินัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในอันที่จะเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง ปราศจากโรคภัย มีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย พร้อมทั้งจะทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ได้อย่างเต็มความสามารถ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้สถานที่อยู่และ โรงเรียนเป็นที่น่าอยู่ น่าอาศัย และนำเรียนอีกด้วย

ความมีระเบียบวินัย สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นจิตสำนึกภายในตนเองทำให้สามารถควบคุมจิตใจและพฤติกรรมของตนเองได้

2. ความมีระเบียบวินัยทางสังคม ซึ่งเป็นวินัยที่เกิดจากการควบคุมของอำนาจจากภายนอก ส่งผลต่อการควบคุมจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคล เช่น การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย เป็นต้น

ความประหยัด เป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งที่แสดงออกถึงการรู้จักใช้เวลาหรือสิ่งของที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ให้เหมาะสมกับกาลเทศะและ โอกาสในการใช้สิ่งที่มีอยู่ที่มีอยู่ให้คุ้มค่าที่สุด

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

แนวคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ถือกำเนิดมาจางาน ค้านจิตวิทยาสังคมของ Kurt Lewin ซึ่งใช้เวลาหลายปีในการพัฒนาและประยุกต์วิธีการจากชุดของการทดลองอย่างต่อเนื่อง ในชุมชนอเมริกาตอนหลังสงครามโลก วิธีการนี้ได้นำมาทดลองใช้ในบริบทต่าง ๆ ทางสังคม มีแนวคิดที่สำคัญอยู่ 2 แนว คือ แนวคิดการตัดสินใจของกลุ่มและแนวคิดด้านภาระหน้าที่ในการพัฒนาปรับปรุง การวิจัยปฏิบัติการแตกต่างจากการวิจัยแบบอื่น คือการวิจัยปฏิบัติการจะเน้นผลจากการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนอันเนื่องมาจากการวิจัย ซึ่งถือเป็นหน้าที่แรกของการวิจัยปฏิบัติการ ในอันที่จะไปสู่การปรับปรุงและใช้ในการประเมินผลลัพธ์ของยุทธวิธีที่ใช้การปฏิบัติงานดังนั้นการวิจัยปฏิบัติการจึงเป็นกิจกรรมของกลุ่ม (กรมวิชาการ, 2540 : 13-14)

5.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

บุญชม ศรีสะอาด (2543 : 10) ให้ความหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่าเป็นการวิจัยเพื่อนำผลมาแก้ไขปัญหาย่างรีบด่วน หรือปัจจุบันทันที เช่น ปัญหาการเดินทาง เป็นต้น

อรรถญา ชูชาติโนบล (2544 : 66) สรุปความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่า เป็นการวิจัยอย่างมีระบบ โดยนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง เฉพาะจุดซึ่งระบบเป็นปัญหาเฉพาะเรื่องและต้องดำเนินการอย่างรีบด่วน ผลจากการวิจัยจะทำให้เกิดการพัฒนาการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

ประวิต เอราวรณ (2545 : 5) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าร่วมกันอย่างเป็นระบบของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน เพื่อทำความเข้าใจ ต่อปัญหาหรือข้อสงสัยที่กำลังเผชิญอยู่ และให้ได้แนวทางปฏิบัติหรือวิธีการแก้ไขปรับปรุง ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ในการปฏิบัติงาน

เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์ (2545 : 10) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิจัย เพื่อหาทางในการแก้ปัญหาทางการศึกษาที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันที่เป็นปัญหาเฉพาะด้าน และยังเป็น การวิจัยเพื่อพัฒนาอีกด้านหนึ่งด้วย เพราะว่าการวิจัยในรูปแบบนี้ จะสามารถนำไปใช้ใน สภาพจริง ๆ ท้นต่อเหตุการณ์ได้ทันที วิธีปฏิบัติใหม่หรือเทคนิคใหม่ หรือวิจัย โครงการ ใหม่ ๆ หรือระบบการจัดการเรียนการสอน เช่น วิธีการสอนรูปแบบใหม่ เทคนิคการสอน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าร่วมกันอย่างเป็น ระบบของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อหาแนวทางและวิธีการ ปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.2 ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

อรรถญา ชูชาติโนบล (2544 : 67) กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการวิจัย เชิงปฏิบัติการไว้ว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีลักษณะสำคัญหลายประการ ดังนี้

1. เริ่มต้นจากความต้องการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น โดยค้นพบปัญหาที่เกิดขึ้น จากการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติเอง

2. มุ่งแก้ไขปัญหาเฉพาะจุด เฉพาะเรื่อง

3. เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน

4. เป็นการวิจัยเพื่อประเมินตนเองของผู้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

5. เป็นการวิจัยซึ่งผู้ปฏิบัติเป็นผู้ประสบปัญหาเอง ย่อมจะดำเนินการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีกว่าการวิจัยของบุคคลภายนอก

6. เป็นการวิจัยเพื่อวิเคราะห์งานวางแผนเพื่อปรับปรุงงานนั้นให้มี

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการเปลี่ยนแปลงและวิธีการ การเปลี่ยนแปลง และวิธีการ

8. เป็นการวิจัยที่มีการประเมินการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานในระยะต่อไป

9. เป็นการวิจัยที่ดำเนินการภายใต้สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ปกติ

10. มีการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเป็นระยะต่อเนื่อง

11. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จะต้องเหมาะสมสอดคล้องกับเรื่องที่วิจัยที่มุ่งแก้ไขปัญหเฉพาะจุดเฉพาะเรื่องที่วิจัย

12. เป็นการวิจัยที่ไม่ยึดแบบแผนเนื่องจากเป็นการวิจัยที่มุ่งแก้ไขปัญหาเฉพาะจุดเฉพาะเรื่องที่จะแก้ไขเท่านั้น

13. การดำเนินการวิจัยมีการทดสอบสมมติฐาน โดยการปฏิบัติจริง

14. การประเมินผลการวิจัยมุ่งพิจารณาขอบเขต วิธีการแก้ปัญหาหรือกระบวนการวิจัยและนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงงานให้เฉพาะเรื่อง

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นกระบวนการที่ถูกดำเนินการเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาเฉพาะจุด โดยผู้วิจัย สร้างนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องวิจัย แล้วนำไปดำเนินการภายใต้ขอบเขตที่กำหนดไว้ พร้อมกับมีการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลเพื่อนำไปสู่การสรุปผลว่าการดำเนินการวิจัยบรรลุผลหรือสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่

5.3 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

สมบัติ บุญประคอง (2545 : 6-8) กล่าวว่ากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตามขั้นตอนของ Kemmis and McTaggart ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Plan) เริ่มต้นจากผู้วิจัยหรือครูผู้สอนสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาสำคัญเพื่อนำมาแก้ไข ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การสำรวจข้อมูลในลักษณะรูปก้างปลา (Fish bone) สำรวจพฤติกรรมของผู้เรียนการสังเกตของครูข้อประเมินจากการประเมินของผู้เกี่ยวข้องเป็นต้น

2. **ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action)** เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมใน
 ชั้นวางแผนมาดำเนินการ ในขั้นนี้ครูผู้วิจัยจะต้องพบปัญหาในการวิจัยมากมายตามที่วางแผนไว้
 จะกำหนดให้สามารถยืดหยุ่นได้ เปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสม โดยกำหนดให้สอดคล้องกับ
 การปฏิบัติจริงในห้องเรียน

3. **ขั้นสังเกตผล (Observe)** เป็นการสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งสังเกต
 กระบวนการของการปฏิบัติการ (the action process) และผลของการปฏิบัติงาน (the effect of
 action) พร้อมทั้งจดบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง การสังเกตนี้
 หมายถึงการรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ โดยจากการเห็นด้วยตาการฟังและการใช้
 เครื่องมืออาจเป็นแบบทดสอบวัดผลที่ออกมาเป็นตัวเลข แบบสอบถามที่ต้องการทราบถึง
 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในขณะที่ดำเนินการวิจัยควบคู่ไปกับการสังเกตผลการปฏิบัติ
 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายวิธี ผู้ทำวิจัยต้องเลือกให้เหมาะสม พิจารณา
 ข้อดีข้อเสียของเครื่องมือแต่ละชนิด เพื่อรวบรวมข้อมูลให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. **ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection)** ขั้นสุดท้ายของการวิจัย
 เชิงปฏิบัติการ คือ ตรวจสอบกระบวนการแก้ปัญหา หรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ
 ผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ ตามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
 หรือกิจกรรมที่กำลังศึกษา โดยผ่านกระบวนการอภิปรายปัญหา การประเมิน โดยกลุ่มให้ได้
 แนวทางการพัฒนาขั้นตอนดำเนินการ และเก็บพื้นฐาน ข้อมูลที่จะนำไปสู่การปรับปรุง
 และการวางแผนการปฏิบัติต่อไป

5.4 วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

เกอร์ท เลวิน (ฮาใจ พงษ์บริบูรณ์. 2537 : 87-98 : อ้างอิงมาจาก Kurt Lewin.
 1946 :88) ได้อธิบายวิธีการของการวิจัยปฏิบัติการ ด้วยขั้นตอนของการดำเนินงานในลักษณะ
 ของการหมุนรอบตัวแบบเกลียวสว่าน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติการ
 และการประเมินผลของการปฏิบัติในการดำเนินการจริง ๆ นั้น วิธีการวิจัยจะเริ่มด้วยแนวคิด
 ทั่วไปเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงที่ต้องการการตัดสินใจว่าจะเริ่มปรับปรุงที่ไหน
 โดยคณะผู้ดำเนินการกำหนดขอบเขตของกลุ่มปัญหาสำคัญร่วมกันในการทำงานกลุ่มจะจัด
 แนวการแก้ปัญหาในรูปของแนวคิดที่สนใจร่วมกัน (Thematic concern) กลุ่มจะตัดสินใจว่าจะ
 เริ่มปฏิบัติการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ณ จุดใด โดยศึกษาจากเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วตัดสินใจว่าที่

จุดใดที่น่าสนใจจะได้รับผลการดำเนินการ นั่นก็คือการสำรวจสภาพการณ์ทั่ว ๆ ไปในขณะนั้น และสืบหาความจริงเกี่ยวกับสภาพการณ์นั้น ๆ ซึ่งในการสำรวจและกำหนดการเบื้องต้นนี้ เป็นความต้องการหรือความประสงค์ของคณะผู้ปฏิบัติการเองที่มีจุดมุ่งหมายจะปฏิบัติการแก้ไขสภาพงานของตนเองในลักษณะของการปรับปรุงงาน

ในการแบ่งแผนดำเนินการทั่วไปเป็นขั้นตอนย่อย ๆ ที่สามารถจะดำเนินการ ให้สัมฤทธิ์ผลลงไปได้ นั้นก็วิสัยปฏิบัติการจะเน้นการขั้นแรกให้เป็นการเปลี่ยนแปลง ที่ไม่เพียงแต่ปรับปรุงงานเท่านั้นแต่จะกำหนดให้มีผลงานที่ดีกว่าเดิมอีกด้วย ก่อนที่จะทำการ ในขั้นที่หนึ่งนี้ กลุ่มผู้ดำเนินการจะต้องตรวจสอบในทุก ๆ ด้าน อย่างรอบคอบเช่นเดียวกับ จุดที่จุดด้อยของการดำเนินการเป็นการวางแผนกำหนดเกณฑ์สำคัญของผลการดำเนินงาน ในขั้นแรกนี้ และกำหนดยุทธวิธีการดำเนินงานให้อยู่ในแนวทางของการปฏิบัติจริงให้มากที่สุด ทั้งนี้โดยเน้นศึกษาสภาพการทำงานจริงในสนามให้มากที่สุด และเมื่อเริ่มปฏิบัติการแล้ว ข้อมูล ใหม่ ก็จะเริ่มเก็บเข้ามากิจกรรมทั้ง 3 อย่างก็จะดำเนิน ไปพร้อม ๆ กันคือ การวางแผน การปฏิบัติการ และการประเมินผลผลการปฏิบัติ การปฏิบัติการของกลุ่มและการปฏิบัติการ ของแต่ละคนในกลุ่มจะต้องนำมาศึกษาและตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน ถึงผลของการกระทำ ในปัจจุบันเพื่อวางแผนการดำเนินการใหม่ ในระยะต่อไปซึ่งแผนการดำเนินงานจะต้อง ปรับปรุงโดยอาศัยข้อสังเกตจากการ ปฏิบัติอย่างเห็นปัจจุบันอยู่สมอแผนการดำเนินงาน ขั้นที่สองจะต้องกำหนดขึ้น โดยอาศัยข้อมูลในขั้นแรกร่วมกับแผนหลักในการดำเนินงาน ที่เหมาะสม และในการดำเนินงานขั้นตอนที่สองก็จะกระทำต่อไปโดยมีกิจกรรมหลัก สามประการเช่นเดิม คือ ดำเนินงาน ควบคุมการปฏิบัติงาน และประเมินผล ลักษณะ การทำงานก็จะดำเนินการไปเรื่อยๆ ในลักษณะของการหมุนเป็นเกลียวจะสลับกันไปทุกที คล้ายเกลียวสว่านคือการปฏิบัติงาน โดยมีการควบคุมให้ดำเนินการ ไปตามที่กำหนดไว้ มีการประเมินและการวางแผนใหม่ต่อไปอย่างต่อเนื่อง

วงจรกิจกรรมของเดวินเน้นความจำเป็นของการวางแผนการดำเนินงานที่จะต้อง ชีตหุ่น ใค้และมีการตอบสนองของวิธีการนี้ยอมรับว่าในสภาพการจริงทางสังคมที่ซับซ้อนนั้น ในทางปฏิบัติไม่ว่าใครก็ตามย่อมไม่สามารถที่จะดำเนินการทุกสิ่งทุกอย่างให้เป็นไปตามที่ ต้องการ ได้เดวินเน้นให้มีการเกี่ยวเนื่องกันระหว่างการปฏิบัติและผลสะท้อนที่ทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในแผนการดำเนินงาน โดยอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเอง กล่าวง่ายๆ ก็คือการวิสัยปฏิบัติการเป็นวิธีการที่กลุ่มคนจัดระบบสถานการณ์จากสิ่งที่เขา เรียนรู้จากประสบการณ์ของตัวเอง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เหล่านี้กับบุคคลอื่นๆ

ด้วย ถึงการกำหนดแนวคิดที่สนใจร่วมกัน ของกลุ่มจะต้องกำหนดตามหลักเกณฑ์พื้นฐาน
สี่ประการของการวิจัยปฏิบัติการซึ่งหลักเกณฑ์ทั้งสี่นี้จะเกี่ยวข้องกันและพัฒนาต่อเนื่อง
เป็นวงจรและหมุนเป็นวงกลมเจาะลึกเข้าไปแบบส่ววนในการทำวิจัยปฏิบัติการกลุ่มและ
สมาชิกจะต้องปฏิบัติดังนี้

1. แผน คือ โครงการสร้างกิจกรรมหรือการปฏิบัติและตามคำจำกัดความ
แผนคือ แนวทางปฏิบัติซึ่งจะต้องมองไปในอนาคตข้างหน้า โดยจะต้องระลึกอยู่เสมอว่า
เหตุการณ์ทางสังคมนั้นไม่สามารถทำนายหรือกำหนดล่วงหน้าได้และจะต้องมีการเสี่ยงต่อการ
ไม่แน่นอนอยู่บ้างการกำหนดแผน โดยทั่วไปจึงจะต้องมีความยืดหยุ่นพอสมควรเพื่อจะสามารถ
ปรับให้เข้ากับความเป็นเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น ได้กิจกรรมหรือการปฏิบัติที่
กำหนดไว้ในแผนจะต้องมี 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรกจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับความเสี่ยงอัน
เนื่องมาจากความเป็นเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในสภาพจริง เช่น
เกี่ยวกับสภาพของสิ่งต่างๆ และการเมือง ลักษณะที่ 2 กิจกรรมที่ถูกเลือกมากำหนดในแผน
จะต้องได้รับเลือกมาเนื่องจากกิจกรรมนั้นสามารถปฏิบัติได้ดีกว่ากิจกรรมอื่นๆ สามารถลด
ความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้และช่วยให้เกิดพลังปฏิบัติที่เหมาะสมกว่า และมีประสิทธิภาพสูง
กว่าในการปฏิบัติทางการศึกษาในแง่ทฤษฎีและการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการวิเคราะห์และปรับปรุง
การกำหนดแผนงานที่สามารถปฏิบัติได้จริงในสภาพการที่เป็นอยู่

2. การปฏิบัติเป็นการดำเนินการที่เกิดจากแผนที่ได้พิจารณาไว้ตรงแล้ว
อย่างรอบคอบเป็นการปฏิบัติงานจากแนวคิดให้เป็นการกระทำและใช้การปฏิบัตินี้เป็นฐาน
การพัฒนาการกระทำในขั้นต่อไปทั้งนี้จะต้องเน้นความละเอียดถี่ถ้วนและความตั้งใจในการ
กระทำการปฏิบัติดำเนินตามแนวที่ได้วางแผนไว้ย่อมมีเหตุผลและมีความควบคุมอย่าง
สมบูรณ์แต่การปฏิบัติจากแนวทางที่วางไว้ไม่มีโอกาสของการเสี่ยงอยู่ด้วยเนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำ
ให้เกิดขึ้นจริงตามเหตุการณ์ทางการเมืองและสภาพการจริงดังนั้น แผนที่วางไว้สำหรับการ
ปฏิบัติจะต้องสามารถแก้ไขได้โดยการกำหนดให้มีความยืดหยุ่นและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง
การให้ข้อมูลจากกิจกรรมก่อนหน้านั้นจะต้องต่อเนื่องและนำมาใช้ในกิจกรรมต่อไป แต่การ
ทำงาน ที่ผ่านๆ มาไม่จำเป็นจะต้องนำมาเป็นแนวทางสำหรับใจจุดที่สมอบไป การปฏิบัติ
จะต้องเปลี่ยนรูปไปหรือปรับปรุงไปได้เรื่อยๆ ตามผลการตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำนั้นๆ
การนำแนวทางปฏิบัติไปใช้ตามแผนนั้นจะต้องเป็นไปตามคุณลักษณะของสิ่งที่อยู่ตามสภาพ
สังคม และการเมืองโดยการเน้นการไว้การรุ่ง การต่อรอง และการประนีประนอมเป็นสิ่งที่
จำเป็นเมื่อเกิดความเห็นไม่ตรงกันทุกฝ่าย การดำเนินการในสายกลางจะช่วยได้มากในกรณีที่มี

ความขัดแย้งเกิดขึ้นอย่างไรก็ตามการพิจารณา ข้อมูลเพื่อปฏิบัติการขั้นต่อไปจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการกระทำที่ผ่านมาแล้ว

3. การสังเกต ทำหน้าที่เก็บบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผลวิฤตจากการปฏิบัติงาน การสังเกตจะช่วยให้มองไปข้างหน้า โดยเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะสะท้อนเหตุการณ์ในปัจจุบัน ในลักษณะของเหตุการณ์ในอนาคตอันใกล้ที่ดำเนินการต่อเนื่องในเหตุการณ์ ปัจจุบัน การสังเกตอย่างรอบคอบและระมัดระวังเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากการกระทำนั้นจะต้องมีเขตจำกัด โดยการบีบบังคับจากสภาพความเป็นจริงและขีดข้อนี้อาจจะไม่ชัดเจนในการดำเนินการ การสังเกตจะต้องมีการวางแผนเพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นเรื่องราวสะท้อนต่อเนื่องและสอดคล้องต่อกัน ไม่เคยจบกันไป ข้อมูลจากการสังเกตจะต้องเปิดกว้างคือจะต้องมองหลายแง่หลายมุมในทุกๆ ด้าน ประเภทของการสังเกตที่วางแผนไว้ล่วงหน้านั้น ไม่เป็นการเพียงพอ ผู้สังเกตจะต้องมีความไวในการจับภาพ หรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นซึ่งนอกจากจะสังเกตข้อมูลที่วางแผนเอาไว้แล้วยังต้องมีความยืดหยุ่นที่จะจัดเก็บข้อมูล ในลักษณะที่ไม่คาดคิดมาก่อนด้วยนักวิจัยปฏิบัติการจะต้องรายงานผลการสังเกตอย่างครบถ้วน

4. การสะท้อนผลของการกระทำ คือ การแสดงออกที่สังเกตได้ ซึ่งจะสะท้อนออกมาในรูปของกระบวนการปัญหาและแนวทางการกระทำ การสะท้อนจะเป็นลักษณะของความเป็นไปได้ของสถานการณ์ทางสังคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ปฏิบัติลงไป การสะท้อนภาพจะพิจารณา โดยใช้การอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้ร่วมงาน โดยวิธีนี้จะช่วยให้เกิดภาพสะท้อนของกลุ่มที่จะนำไปสู่การปรับสถานการณ์ทางสังคมและการปรับปรุงโครงการการสะท้อนภาพจะมีลักษณะเป็นการประเมินอย่างหนึ่งซึ่งผู้ศึกษาปฏิบัติการจะต้องตัดสินใจจากประสบการณ์ของตนว่าผลของการปฏิบัติ (หรือผลที่เกิดขึ้น) นั้น เป็นสิ่งที่ต้องประสงค์หรือไม่ และให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติต่อไป นอกจากนั้นการสะท้อนภาพยังหมายถึงการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นก่อนที่จะดำเนินการจริงอีกด้วยการสะท้อนข้อมูลนี้จะช่วยในการวางแผนการดำเนินการในขั้นต่อไปที่จะเป็นไปได้สำหรับกลุ่มและสำหรับแต่ละบุคคลในโครงการในการที่จะยอมรับจุดมุ่งหมายของการดำเนินการของกลุ่มด้วย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่เคลื่อนไหวไปในสภาวะต่างๆ 4 จุด ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจว่าทั้ง 4 จุดนี้ จะมีการเคลื่อนไหว ไม่อยู่นิ่ง และไม่จบในตัวของมันเอง แต่จะอยู่ในสภาวะการผันผวนใดขณะหนึ่งของการวิจัยปฏิบัติการที่จะมีการเคลื่อนไหวในลักษณะของเกลียวส่วนระหว่างการวางแผน การปฏิบัติการการสังเกต และการสะท้อนการปรับปรุงในขั้นแรก เพื่อให้หลักการพื้นฐานที่จะปฏิบัติชัดเจนแจ่มแจ้งเข้าใจง่ายขึ้น

ซึ่งหลักการพื้นฐานนั้นจะพัฒนา โดยการทดสอบกับกลุ่มผู้ที่จะปฏิบัติ โดยใช้วิธีการทดสอบ ระหว่างหลักการพื้นฐานกับแนวปฏิบัติและระหว่างหลักการพื้นฐานด้วยกัน โดยทั่วไปสิ่งที่เสนอเป็นหลักการพื้นฐานนี้จะพัฒนาโดยอาศัยคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติทางการศึกษาโดยตรง ประกอบกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้หรือไม่ และระบบข่าวสารในโรงเรียน (หลักสูตร ระบบการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล) ที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดความหมายกับผู้เรียน

ความสำคัญของกลุ่มในการวิจัยปฏิบัติการ ไม่ควรจะถูกละเลยไป กิจกรรมใด ๆ ที่กระทำโดยบุคคลเพียงคนเดียวผ่านวงจรของการวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกต และการสะท้อน ไม่ถือว่าเป็นการวิจัยปฏิบัติการ การวิจัยปฏิบัติการไม่ใช่กิจกรรมของเอกัตบุคคล การกระทำโดยบุคคลคนเดียวจะทำลายระบบการเปลี่ยนแปลงของพลังของกลุ่มที่สำคัญซึ่งเป็นการกระทำที่เสียมาก การปฏิบัติการทางการศึกษาจะไม่ดำเนินการ โดยคนเดียว แต่จะต้องเน้นการปฏิบัติจริง กลุ่มซึ่งจะช่วยให้กระทำใด ๆ มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยกลุ่ม

การวิจัยปฏิบัติการตระหนักดีว่า มนุษย์เราแต่ละคนเป็นสัตว์สังคมและเป็นสมาชิกของกลุ่มปฏิบัติการในการดำรงชีวิต โดยมีกระบวนการเสริมสร้างโครงสร้างของภาษา ในการติดต่อสื่อสารการปฏิบัติงานและสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในสังคมในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของกลุ่มเราจะเปลี่ยนแปลงตัวเราเองกับคนอื่น ๆ โดยการสร้างรูปแบบและกระบวนการ ใช้ภาษา การปฏิบัติกิจกรรมและความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะของกิจกรรมร่วมกัน ในการวิจัยปฏิบัติการเราเน้นที่จะดำเนินการเช่นนี้อย่างต่อเนื่องและร่วมมือระหว่างบุคคลต่าง ๆ และอาศัยกลุ่มเป็นผู้ตัดสินใจ

การพัฒนาการศึกษา โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ จะเน้นการวิเคราะห์ และสืบเสาะหาความเปลี่ยนแปลงทั้งในส่วนบุคคลและวัฒนธรรมของกลุ่ม การเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งหมด กลุ่มจะทำงานด้วยกันเพื่อเปลี่ยนแปลงภาษาของเขา เปลี่ยนแปลงการดำเนินการและเปลี่ยนแปลงสัมพันธ์ภาพในสังคมในลักษณะเฉพาะของกลุ่มของเขา ปฏิสัมพันธ์ในระบบที่กว้างของสังคมและวัฒนธรรม ทั้งที่มีคำขวัญกล่าวไว้เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมว่า คิดให้กว้างระดับโลก ปฏิบัติตนระดับห้องถิ่น

การวิจัยเชิงปฏิบัติการผู้ทำวิจัยต้องตระหนักอยู่เสมอ คือ กลุ่มมีความสำคัญต่อการดำเนินการวิจัยไม่ควรทำคนเดียว การวิจัยควรดำเนินการตามวงจร 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติจริง การสังเกตและการสะท้อนการปฏิบัติ การกระทำซ้ำ ๆ ใช้วิธีการ

ตามวงจรจนกว่าจะได้ผลการปฏิบัติงานตามจุดมุ่งหมายสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ใช้วิธีของการวิจัยเชิงคุณภาพหรือการแจกแจงข้อมูลที่ค้นพบที่สำคัญในเชิงอธิบายความ ซึ่งจะนำไปสู่การสรุปเป็นงานวิจัย และแสดงให้เห็นแนวทางหรือรูปแบบการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องราวของสิ่งที่ศึกษานั้น (สมบัติ บุญประคม, 2545 : 28)

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างมีระบบ และมีเป้าหมาย โดยอาศัยแนวคิด ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นความพยายามปรับปรุงการศึกษา โดยการเปลี่ยนแปลงการศึกษานั้น และการเรียนรู้ลำดับขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงนั้น
2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม (Participatory) และให้การปรึกษาหารือ ร่วมมือกันทำงาน (Collaboration) ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการฝึกปฏิบัติ ตามแนวที่กลุ่มกำหนด
3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการใช้สะท้อนการปฏิบัติ (Reflection) โดยการประเมิน ตรวจสอบในทุก ๆ ขั้นตอน เพื่อปรับปรุงการฝึกหรือการปฏิบัติให้เป็นไปตามจุดหมาย
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่มีระบบ (Systematic Learning process) โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องนำความคิดเชิงนามธรรมมาสร้างเป็นข้อสมมติฐาน ทดลองฝึกปฏิบัติและประเมินผลการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการทดสอบว่าสมมติฐานของแนวคิดนั้น ผิดหรือถูก
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ (Star Small) อาจจะเริ่มต้นจากบุคคล (ครู / ผู้วิจัย) ที่พยายามดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงบางสิ่งบางอย่างทางการศึกษาให้ดีขึ้น โดยขณะที่ปฏิบัติต้องปรึกษารับฟังข้อคิดเห็นและอาศัยการร่วมปฏิบัติ จากผู้เกี่ยวข้องการวิจัยเชิงปฏิบัติการสร้างความรู้ใหม่ให้เห็นแนวทางปฏิบัติเชิงรูปธรรมจากการบินที่ึก (Records) พัฒนาการของกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เห็นกระบวนการเข้าสู่ปัญหาการแก้ปัญหาการปรับปรุงและ ได้ผลสรุปที่สมเหตุสมผลในขณะที่ตัวกันสามารถนำปรากฏการณ์ที่ศึกษามาประมวลเป็นข้อเสนอเชิงทฤษฎีได้

นอกจากนี้การวิจัยเชิงปฏิบัติการยังเป็นการดำเนินการภายใต้กรอบการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน (Planning) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) ขั้นสังเกต (Observation) และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection)

6. บริบทของโรงเรียนนาขามวิทยา

6.1 ประวัติและความเป็นมา (โรงเรียนนาขามวิทยา. 2550 : 1-3)

โรงเรียนนาขามวิทยา ตำบลนาขาม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ให้บริการชุมชนจาก 5 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านหมู่ที่ 2,3,8,10,15 เป็นโรงเรียนตั้งห่างจากอำเภอ 15 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัด ประมาณ 80 กิโลเมตร ชุมชนก่อตั้งจากการอพยพย้ายถิ่นฐานมาเพื่อประกอบอาชีพ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักด้วยการทำการเกษตร อาทิ ทำไร่ อ้อย ไร่มันสำปะหลัง ไร่ข้าวโพด และทำนาข้าว อาชีพของประชาชนผู้อพยพเข้ามาภายหลังไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง จะต้องเดินทางไปรับจ้างที่ต่างจังหวัด ทำให้นักเรียนในเขตบริการขาดการเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครอง

เนื่องจาก โรงเรียนนาขามวิทยา เป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งเพื่อให้บริการแก่บุตรหลานของผู้ที่อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยอยู่ ซึ่งมีมากขึ้นเป็นลำดับ และเดิมที่นักเรียนจากชุมชนแห่งนี้ ต้องเดินทางไปเรียนและรับบริการที่ โรงเรียนบ้านคำอีหงส์ ตำบลนาขาม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2498 โรงเรียนได้รับการอนุญาตให้แยกออกมาเพื่อทำการสอนที่ศาลาวัดศรีบูรพานาขาม ตำบลนาขาม โดยให้นามว่า โรงเรียนวัดบ้านนาขามขึ้นสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เปิดทำการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โดยมีนายคำรง จงถวิล ดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนบ้านนาขามคนแรกและจัดการศึกษาตามหลักสูตร พุทธศักราช 2503

จากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง โรงเรียนนาขามวิทยาจึงได้มีการปรับเปลี่ยน โยกย้ายผู้บริหาร และทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ปัจจุบัน โรงเรียนนาขามวิทยา จัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียน พุทธศักราช 2544 (ฉบับปรับปรุง 2548) เพื่อให้สนองความต้องการของประชากรในชุมชน และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2544 จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาล 1-2 และระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 โดยโรงเรียนจัดการเรียนรู้ความรู้คู่คุณธรรม โดยมี วัดพระธาตุนาขามเป็นหลักยึดและศูนย์รวมจิตใจควบคู่กับชุมชน คั้งการจัดการบริหารและการเรียนการสอนที่ปรากฏในตารางที่ 1-2 ต่อ ไปนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จําแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิ ประเภท	ไม่มีวุฒิ ทาง การศึกษา	มีวุฒิทางการศึกษา					รวม ทั้งสิ้น (คน)
		ต่ำกว่าปริญญาตรี		ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป			
		ต่ำกว่า อนุปริญญา (คน)	อนุ ปริญญา (คน)	ตรี (คน)	โท (คน)	เอก (คน)	
ผู้อำนวยการ	-		-	-	1	-	1
รองผู้อำนวยการ	-		-	-	1	-	1
ครู	-		-	24	1	-	25
นักการภารโรง	-	1	-	-	-	-	1
รวมทั้งสิ้น	-	1	-	24	3	-	28

ตารางที่ 2 ข้อมูลนักเรียน ปีการศึกษา 2550

ระดับชั้น	จำนวน ห้อง	จำนวนนักเรียน		
		ชาย	หญิง	รวม
อนุบาล 1	2	26	34	60
อนุบาล 2	2	38	31	69
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	3	32	44	76
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	3	40	36	76
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	3	30	41	71
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	3	33	40	73
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	3	46	38	84
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	2	28	34	62
รวม	21	273	298	571

6.2 คำขวัญ

“มีความรู้ คู่คุณธรรม นำชุมชนพัฒนา กีฬาดีเด่น”

6.3 วัตถุประสงค์

6.3.1 เพื่อเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาให้นักเรียนในวัยเรียนได้เรียนรู้อย่างครบทุกคน

6.3.2 เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรได้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม เหมาะสมกับครูมืออาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างยั่งยืน

6.3.3 เพื่อเป็นหน่วยประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้ระดมทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาและส่งเสริมการจัดการศึกษา

6.4 ที่ตั้ง ขนาด สภาพชุมชน

โรงเรียนนาขามวิทยา ตั้งอยู่บ้าน โนนพองแก้ว หมู่ที่ 3 ถนนภูจินารายณ์-หนองห้าอ้อม ตำบลนาขาม อำเภอภูจินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46110 โทรศัพท์ 0-4381-4286 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีพื้นที่ 17 ไร่ 2 งาน 60 ตารางวา สภาพชุมชนเป็นชุมชนที่ตั้งของหมู่บ้าน จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านนาขาม หมู่ 2, 10, 15 บ้าน โนนพองแก้ว หมู่ 3 และบ้านสุขสมบูรณ์ หมู่ 8 ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

6.5 ลักษณะของชุมชนโดยรวมทั้งโรงเรียนนาขามวิทยา

6.5.1 สภาพชุมชนรอบบริเวณ โรงเรียน มีลักษณะเป็นชุมชนเกษตรกรรม

- 1) มีประชากรประมาณ 5,000 คน
- 2) บริเวณใกล้เคียง โดยรอบโรงเรียน ได้แก่ หมู่บ้านของชุมชน, พุงนา, ไร่, มันสำปะหลัง, สวน, หนองหาร, สถานีอนามัย
- 3) อาชีพหลักของชุมชน คือ เกษตรกรรม เนื่องจากเป็นพื้นที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์
- 4) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่รู้จักกันโดยทั่วไป คือ

4.1) ประเพณีฮีตสิบ

4.2) ฮีตสิบสองครองสิบสี่

6.5.2 ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

- 1) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม 85 %
- 2) นับถือศาสนาพุทธ 100 %
- 3) ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัวต่อปี 15,000 บาท
- 4) จำนวนคนเฉลี่ยต่อครอบครัว 5 คน

6.5.3 แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน เช่น

- 1) สถานีอนามัย
- 2) วัด
- 3) ฟาร์มไก่
- 4) โรงเพาะเห็ด
- 5) สวนป่าวัดบวรมงคลธรรม
- 6) วัดป่าธรรมนิมิต โพธิ์เก้า

6.6 สภาพปัญหาการดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนนาขามวิทยา จากการสอบถามสัมภาษณ์ทั้งครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนยังมีปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหลายประการ เช่น การไม่รักษาความสะอาดในการแต่งกาย และความสะอาดของบริเวณโรงเรียนหรือห้องเรียน การเข้าแถวไม่เป็นระเบียบ การลอกการบ้านเพื่อน การใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย การมาโรงเรียนสาย และการส่งการบ้านไม่ทันเวลา (โรงเรียนนาขามวิทยา, 2550 : 27) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ต่ำลงอันเนื่องมากจากการที่นักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว ต่อตนเอง ต่อโรงเรียนและต่อสังคม อันอาจจะเกิดเป็นปัญหาต่อการพัฒนาประเทศชาติให้ยั่งยืน การแก้ปัญหาเพื่อให้เยาวชนของชาติเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์นับว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลและสอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์อย่างยั่งยืน ดังนั้น นักเรียนโรงเรียนนาขามวิทยา จึงจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม คือเรื่อง ความสะอาด ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด เพื่อเป็นการพัฒนานักเรียน ให้เป็นผู้มีคุณลักษณะแห่งความเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข อย่างแท้จริง

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

ด้านความสะอาด

โอกาส ยติกร (2547 : 122) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง
 ความมีวินัยของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านประ โตก-โคกไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
 พบว่า นักเรียนที่ขาดความสนใจทำความสะอาดส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตัวเอง เสื้อผ้าเครื่อง
 แต่งกาย ไม่รับผิดชอบการทำความสะอาดห้องเรียน ตลอดจนบริเวณที่รับผิดชอบหลังจากใช้
 กิจกรรมศัลยกรรมจิต 3 ส (ส. สะอาด) กิจกรรมประกวดระเบียบแถว และกิจกรรมการประกวด
 มารยาท ไทย ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาที่ดีขึ้น สามารถพัฒนาตนเองในด้านความสะอาดได้
 เป็นอย่างดี

ลฤมณะ ขาชุม (2548 : 136) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานความมีวินัย
 ของนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านเหล่าคือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
 ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ก่อนการพัฒนา นักเรียนแต่งกายไม่สะอาดเรียบร้อย และถูกต้อง
 ตามวันที่กำหนดไว้ ด้านการดูแลรักษาความสะอาดของโรงเรียน มีนักเรียนมักง่าย ทั้งขยะ
 ตามอำเภอใจ บริเวณทั่วไปของโรงเรียนสกปรก เด็กนักเรียนขาดวินัยในตนเอง หลังการได้
 ดำเนินการพัฒนาในรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การจัดกิจกรรมการรักษาความสะอาดตนเอง
 การรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อมและการนิเทศ กำกับ ดูแล และในรอบที่ 2 ใช้การนิเทศเป็น
 กลยุทธ์ในการพัฒนา หลังจากดำเนินงานพัฒนาทั้ง 2 รอบแล้ว ผลปรากฏว่า วินัยด้านการ
 รักษาความสะอาดตนเอง นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
 สะอาดเรียบร้อย น่าดู สอดคล้องกับแต่ละวัน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน โดยใช้
 กิจกรรมการประกวดการแต่งกายประจำวันและครูอบรมหน้าเสาธงทุกวัน รวมทั้งขอความ
 ร่วมมือจากผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนแต่งกายสะอาดและถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
 ด้านการดูแลรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ทำให้นักเรียนได้รู้จักรักษาความ
 สะอาดของห้องเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ได้ดีขึ้น

โดยสรุป การพัฒนาการดำเนินงานความมีวินัยของนักเรียนด้านการรักษา
 ความสะอาดด้วยกลยุทธ์การจัดกิจกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายของตนเอง และ
 การประกวดห้องเรียนและสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน ทำให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัย

ด้านการรักษาความสะอาดได้ ยังมีจุดอ่อนที่ยังไม่บรรลุความมุ่งหมายได้แก่ การดำเนินงาน
 ความมีวินัยนักเรียนยังไม่ต่อเนื่อง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมแล้วไม่ดำเนินการต่อ ทำให้นักเรียน
 มีพฤติกรรมเหมือนเดิม ควรมีการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวต่อไปตลอดเวลา เพื่อให้
 นักเรียนมีวินัยอย่างยั่งยืนตลอดไป

สุวรรณ ธารมูล (2548 : 145) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างวินัยใน
 ตนเองของนักเรียน โรงเรียน โนนเมืองวิทยาคาร ตำบลลงสิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
 ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ก่อนดำเนินการพัฒนา นักเรียนของ โรงเรียน โนนเมืองวิทยาคาร
 ตำบลลงสิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีปัญหาคือ ครูไม่เอาใจใส่ต่อการดำเนินงานวินัย
 ของนักเรียน ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการ แนวทางการเสริมสร้างวินัย ส่วนนักเรียน
 มีปัญหาในด้านการรักษาความสะอาดมากที่สุด เช่น ทิ้งขยะไม่ถูกที่ ไม่ทำความสะอาด
 ห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ ล้วนเป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอน
 อย่างยิ่ง

การดำเนินการพัฒนา โดยใช้กลยุทธ์การสร้างความตระหนัก การประชุม
 เชิงปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างวินัย ได้แก่ การอบรมหน้าเสาธง โดยครูเวร
 ประจำวัน การสอนสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ทุกระดับชั้น และ
 การจัดประกวดความสะอาดของร่างกายและการแต่งกาย และการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง
 และสม่ำเสมอ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมด้านการรักษาความ
 สะอาดของร่างกายและการแต่งกาย ส่งผลให้นักเรียนมีวินัยด้านการรักษาความสะอาดดีขึ้น

ผลการพัฒนาการดำเนินงานความมีวินัยด้านการรักษาความสะอาด พบว่า
 ครูได้จัดเพิ่มประเมินผลการดำเนินงานด้านการรักษาความสะอาดของนักเรียนในชั้นที่ยังมี
 ปัญหาในการพัฒนา เพื่อนำเสนอผู้บริหารทุกวัน เพื่อร่วมกันนิเทศ กำกับ ติดตาม และดูแล
 นักเรียนดังกล่าว โดยให้ครูได้มีการประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล เมื่อพบปัญหาได้ร่วมกัน
 แก้ไข โดยการจัดเสวน้ำให้ ส่วนด้านร่างกายและเล็บมือ เล็บเท้า ก็จะดำเนินการตัดให้และ
 ออกเยี่ยมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อที่จะขอความร่วมมือในการรักษาความสะอาดของร่างกาย เพื่อ
 ประโยชน์ของนักเรียนและผู้ปกครอง ที่จะทำให้นักเรียนเป็นผู้มีร่างกายสดใส ปราศจากโรคภัย
 ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองช่วยคิดลดเวลา และกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าที่รับผิดชอบก็ได้มี
 การประเมินทุกวัน จนทำให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีการพัฒนายิ่งขึ้น เป็นไปตามความมุ่งหมาย
 ของการศึกษาค้นคว้า ที่มุ่งให้การพัฒนาการดำเนินงานความมีวินัยด้านการรักษาความสะอาด
 ของร่างกาย เช่น ผม ปาก จมูก ฟัน เล็บมือ เล็บเท้า ผิวหนัง เป็นต้น ตลอดทั้งเครื่องแต่งกายของ

นักเรียนให้สะอาดเรียบร้อยเหมาะสมกับสภาพนักเรียน และได้มีส่วนร่วมในการรณรงค์รักษาความสะอาดและการทำความสะอาดร่วมกันของนักเรียนภายในบริเวณ โรงเรียนและ ในชุมชนของตนเองให้มีสภาพแวดล้อมที่สะอาดอยู่ตลอดเวลา จนทำให้สภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีความสะอาดมากยิ่งขึ้น

โดยสรุป การพัฒนาการดำเนินงานความมีวินัยของนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียน โนนเมืองวิทยาคาร อำเภอภุมภวาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้กลยุทธ์ สร้างความตระหนัก การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน และการนิเทศ ทำให้นักเรียนมีวินัยด้านการรักษาความสะอาดดีขึ้น ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ส่วนนักเรียนกลุ่มที่ยังขาดวินัยอยู่นั้น ทางกลุ่มผู้ร่วมศึกษา จะได้ดำเนินการพัฒนาให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป

สำเนา ใจชื่อ (2549 : 129) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านดอนสนวน อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการพัฒนา นักเรียนบางส่วนไม่มีวินัยในการรักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้าสกปรก แต่หลังจากมีการดำเนินงานในการพัฒนาด้วยกลยุทธ์ 5 ส และกิจกรรมเรียนรู้ด้วยกัน นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ในด้านการรักษาความสะอาดร่างกาย ส่วนใหญ่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ดี เช่น แต่งกายสะอาดขึ้น อาบน้ำมาโรงเรียนทุกวัน ช่วยชำระภายนอกของร่างกายก็สะอาดขึ้น เช่น ผม เล็บ ปาก ฟัน หู คอ จมูก แต่จะมีเพียงจำนวน 2 คน ที่ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ดีเท่าที่ควร ด้านการรักษาความสะอาดด้านห้องเรียน และบริเวณ โรงเรียน ก่อนพัฒนาห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียน มีความสกปรก ขยะทิ้งไม่เป็นที่เป็นทาง เศษอาหารทิ้งเอะเทอะ หลังจากการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยในด้านนี้ ประสบผลสำเร็จ ได้เป็นอย่างดีมาก นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสามารถทำกิจกรรมรักษาความสะอาดบริเวณ โรงเรียนที่เป็นพื้นที่ที่รับผิดชอบได้เป็นอย่างดี ด้านตัวอาคารเรียน ห้องเรียนสะอาดขึ้น มีการจัดเก็บสิ่งของเป็นหมวดหมู่ บริเวณ โรงเรียนดูสะอาดขึ้น ทั้งขยะเป็นที่เห็นทาง และนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมที่ปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีทุกคน

ศรุตานต์ โครธาตา (2549 : 138) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านโนนทรายงาม อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ผลการศึกษาพบว่า หลังจากได้ดำเนินการพัฒนา โดยการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมคนสะอาดศรีทรายงาม กิจกรรมคนหล่อ

คนสวยด้วยเสื้อผ้า กิจกรรม โรงเรียนสะอาดน่าอยู่ด้วยสองมือพวกเรา กิจกรรมประกวด ห้องเรียนดีเด่น ห้องเรียนสะอาดบรรยากาศน่าเรียน และกิจกรรมลงเวลามาโรงเรียน โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการเป็น 2 วงรอบ พบว่า

1. ด้านการรักษาความสะอาดการแต่งกาย มีจำนวนนักเรียนที่ไม่มีวินัย ด้านการรักษาความสะอาดการแต่งกาย จำนวน 20 คน ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 10.00 ของ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดร่างกาย แต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายที่สะอาด มีความระมัดระวังในการประพฤติตนให้อยู่ในระเบียบและแต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียน

2. ด้านการรักษาความสะอาดของสถานศึกษา มีจำนวนนักเรียนที่ไม่มีวินัย ด้านการรักษาความสะอาดสถานศึกษา จำนวน 25 คน ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 40.00 ของ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นักเรียนเฝ้าโรงเรียนตั้งแต่เช้า ให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องพิเศษ อาคารเรียน และบริเวณ โรงเรียน มีความเอาใจใส่ต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบ รู้จักใช้กระบวนการกลุ่มในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้โรงเรียนสะอาด มีบรรยากาศที่น่าอยู่น่าเรียน

พูน องกลรัตน์ (2549 : 108) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัย นักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านบ่อ โนนมะคำวิทยาคาร อำเภออมลาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านบ่อ โนนมะคำวิทยาคาร อำเภออมลาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ บุคลากร ปล่อยให้ละเลย ไม่กำกับติดตามการทำงานของนักเรียน ขาดเอกสาร ในการกำกับดูแล จึงทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ขาดวินัยด้านความสะอาด จำนวน 59 คน ทั้งนี้เพราะ บุคลากรละเลยต่อการแก้ไขปัญหา ไม่มีวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม คณะครูไม่กระตือรือร้น ไม่กำกับติดตามอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ดังนั้น ในวงรอบที่ 1 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จึงได้ใช้กลยุทธ์การประชุมแบบกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control หรือ AIC) ซึ่งที่ประชุมได้เลือกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และกิจกรรมการประกวด นักเรียนแต่งกายสะอาด สุขภาพดีและการนิเทศ ผลการพัฒนาพบว่า บุคลากรไม่ละเลยต่อการแก้ไขปัญหาการวินัยด้านความสะอาด มีวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม คณะครูมีความกระตือรือร้น มีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ผลปรากฏว่า นักเรียนที่เคยขาดวินัยด้านความสะอาด ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 53 คน ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 6 คน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้ดำเนินการพัฒนานักเรียน จำนวน 6 คน ในวงรอบที่ 2 โดย

ใช้กลยุทธ์นิเทศ ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และกิจกรรมประกวดนักเรียนแต่งกายสะอาด สุขภาพดีอีกครั้ง และพบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินทั้ง 6 คน ครูทุกคนมีความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาวินัยนักเรียนดีขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยนักเรียน นำแนวการปฏิบัติ ไปใช้ในห้องเรียน มีการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ได้สอดคล้องกันมากขึ้น นักเรียนแต่งกายสะอาด มีความรับผิดชอบต่อบริเวณที่ได้รับมอบหมายอย่างเป็นระบบ ห้องเรียน อาคารเรียน บริเวณโรงเรียนสะอาดขึ้น

ด้านความมีระเบียบวินัย

เที่ยง มหาวงษ์ (2546 : 123) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านปลาตุก อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าผู้บริหาร ครู อาจารย์ มีความพึงพอใจในกระบวนการพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองของ โรงเรียนปลาตุก ส่งผลให้ครู อาจารย์ ได้รู้จักวิธีแก้ไขปัญหามหาและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ได้พัฒนาพฤติกรรม มีวินัยในตนเองดีขึ้น ทั้ง 3 ด้าน อย่างพึงพอใจ ปรากฏผลดังนี้

1. ด้านการรักษาความสะอาดการแต่งกายและห้องเรียน นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพร่างกายของตนเอง มีการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสะอาด ส่วนทางด้านอาคารเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ก็ได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ภูมิทัศน์ของโรงเรียนก็ร่มรื่น มีการจัดและตกแต่งต้นไม้ให้ดูสวยงาม ถนนภายใน โรงเรียนก็สะอาด และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากผู้มีจิตศรัทธาให้ทำถนนเพิ่มขึ้นอีก
2. ด้านการควบคุมตนเอง ครู อาจารย์ มีการกวาดล้างการมาโรงเรียน และมีการติดตามนักเรียนที่ขาดโรงเรียนบ่อย ๆ ส่วนนักเรียนมีความรับผิดชอบดูแลตนเองดีขึ้น รู้จักกำหนดเวลาในการดูหนังสือ การใช้เวลาร่างให้เกิดประโยชน์ มีจริยธรรมอันดีงาม พูดยาสุขภาพ รับประทานอาหาร คือ ภายอ่อนนุ่ม วาจาอ่อนหวาน จิตใจอ่อนโยน
3. ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ครูอาจารย์ มอบหมายให้ ทำงานสะอาดเรียบร้อย ทำเสร็จและส่งงานตรงเวลาที่กำหนด มีการใช้เวลาว่างในการเลือกทำกิจกรรมที่ตนเองชอบและมีความถนัด

พิสิทธิ์ ทอมสมบัติ (2546 : 116) ได้ศึกษาการพัฒนาวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านคอนสูง กิ่งอำเภอนาเขย จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ให้นักเรียนมีความตระหนักรู้ในการรักษาความสะอาดเสื้อผ้าและร่างกายตนเอง โดยให้มีการจัดกิจกรรมทำความสะอาดร่างกายนักเรียนขึ้นในทุกสัปดาห์ และเพิ่มความเข้มในการกำกับให้นักเรียน ได้ปฏิบัติอย่างจริงจังอย่างต่อเนื่อง และให้เกิดความเคยชิน จนกลายเป็นวินัยประจำตัวของนักเรียน ซึ่งจากการปฏิบัตินักเรียน มีการเปลี่ยนแปลงที่ดี การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบมากขึ้นและเสื้อผ้า ร่างกายของนักเรียน สะอาดมากขึ้น

อดุลย์ศักดิ์ ทองดี (2546 : 124) ได้ศึกษาการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายของโรงเรียนบ้านกลาง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในปัจจุบัน พบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษา แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ ร่างกาย เสื้อผ้าสะอาด และเหมาะสมกับ โอกาสและ กิจกรรม แต่ยังมีนักเรียนบางคนมีปัญหาในการแต่งกาย ซึ่งผลจากการพัฒนา ดังกล่าวเป็นผลมาจากชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยใช้ 4 กิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมรับนักเรียนหน้า โรงเรียน กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมที่ช่วยน้องในการแต่งกาย กิจกรรมประกวดนักเรียนตัวอย่าง นักเรียนแต่งกาย ได้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน มีเครื่องแต่งกายครบชุด แต่งกายสะอาดมากขึ้น

จรรยา กุศลสุทธิชัย (2547 : 131) ได้ศึกษาการดำเนินงานเสริมสร้างการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านสำโรง (ภิญโญอนุสรณ์) อำเภอกระดังงะ จังหวัดบุรีรัมย์ จากการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา พบว่า โรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับวินัยในตนเองของนักเรียน 4 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านการแต่งกาย ปัญหาด้านความรับผิดชอบ ปัญหาด้านความมีสัมมาคารวะ และปัญหาด้านบุคลิกภาพ และได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพื่อเสริมสร้างพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ 4 วิธี คือ การอบรมประจำวันและวันสุดสัปดาห์ การอบรมเสริมสร้างความเข้มแข็ง การนิเทศ และการคัดเลือกนักเรียนตัวอย่าง และการประกวดนักเรียนที่มีวินัยดีเด่น เพื่อรื้อฟื้นการศึกษาของโรงเรียน ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็น ได้ชัด กล่าวคือ ด้านการแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ กฎระเบียบของโรงเรียน และการสวมใส่รองเท้าของนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัยตนเองสะอาดขึ้น และรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดีขึ้น ด้านความมีสัมมาคารวะ นักเรียนทำความเคารพครูอย่างสุภาพอ่อนน้อม ด้านบุคลิกภาพ นักเรียนแต่งกายสะอาด มีมารยาทในการนั่งและการเดินที่สุภาพเรียบร้อย

ธนวิ โด่งพิมพ์ (2548 : 104) ได้ศึกษาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนวังไผ่แดงวิทยาคม อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า สภาพปัจจุบันปัญหา วินัยในตนเองของนักเรียน คือ นักเรียนแต่งกายไม่ถูกตามระเบียบของโรงเรียนและขาดวินัยด้านการรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กิจกรรม “รณรงค์การแต่งกายถูกระเบียบ” กิจกรรม “ทำความสะอาดทุกตารางเมตร” และกิจกรรม “โฮมรูม” ผลการพัฒนาพบว่า นักเรียนที่แต่งกายผิดระเบียบลดลงจากเดิมมาก สำหรับวินัยในตนเองด้านความสะอาด พบว่า จำนวนนักเรียนที่ขาดวินัยด้านความสะอาดลดลง บริเวณโรงเรียนมีความสะอาดสวยงามขึ้น นักเรียนมีความตั้งใจและเอาใจใส่ในการทำความสะอาด แต่สิ่งที่จะต้องปรับปรุงคือเวลาที่นักเรียนออกนอกบริเวณ โรงเรียน มีนักเรียนบางส่วนแต่งกายไม่เรียบร้อยและขาดวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางพัฒนาในวงรอบที่ 2 ดำเนินการ โดยใช้กิจกรรม “เยี่ยมบ้านนักเรียน” และ กิจกรรม “การนิเทศแบบมีส่วนร่วม” เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา และพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ได้รับการยกย่องชมเชยเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนใน โรงเรียน สำหรับวินัยด้านความสะอาด พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความกระตือรือร้นในการร่วมมือกันทำความสะอาด มีความตั้งใจต่อการทำงานมากขึ้น ในภาพรวมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีวินัยในการทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนด้วยตนเอง โดยมีครูช่วยกำกับดูแล

โดยสรุป การดำเนินงานพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนตามกรอบการศึกษาค้นคว้า 2 ด้าน คือ วินัยด้านการแต่งกายและวินัยด้านความสะอาด สามารถบรรลุตามกรอบการศึกษาค้นคว้าและมีข้อเสนอแนะ คือ ควรนำกลยุทธ์หรือกิจกรรมที่หลากหลายนำมาพัฒนาวินัยนักเรียนและให้เวลาเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม มีการกำกับ ติดตาม นิเทศ การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีความสม่ำเสมอในวิธีปฏิบัติและปฏิบัติได้ครบทุกคน ควรมีการตั้งเครือข่ายผู้ปกครองและการเยี่ยมบ้านนักเรียน ในแต่ละชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและชุมชนควร ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาวินัยของนักเรียน จึงส่งผลให้การดำเนินงานพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วรจักษ์ ภาสคุณ (2549 : 135) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองมัน โพนสว่าง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน นักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 63 คน ซึ่งขาดวินัยในตนเอง ดังนี้

1. ด้านการตรงต่อเวลา ได้แก่ มาโรงเรียนสาย ไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียน กำหนด และส่งงานไม่ทันเวลา
2. ด้านการรักษาความสะอาด ได้แก่ การไม่รักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่เวรรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณที่รับผิดชอบ
3. ด้านการแต่งกาย ได้แก่ การแต่งชุดนักเรียน ชุดลูกเสือ-เนตรนารี และชุดพลศึกษา ไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน

กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการเสริมสร้างวินัยในตนเองให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายในวงรอบที่ 1 โดยใช้กิจกรรมพัฒนาจำนวน 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมช่วยเหลือและป้องกันนักเรียน กิจกรรมเยี่ยมชั้นเรียน และกิจกรรมนักเรียนตัวอย่าง พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 63 คน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองดีขึ้นตามลำดับ จนได้รับคัดเลือกให้เป็นนักเรียนตัวอย่าง จำนวน 24 คน

ด้านความประหยัด

อนงค์ แก้วสูงเนิน (2547 : 139) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย ความสะอาดและด้านความประหยัดของนักเรียน โรงเรียนตลาดโพธิพิทยาคม อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย ด้านความสะอาด และด้านความประหยัด ในวันที่ 6 มิถุนายน 2546 มีสิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ผลการสำรวจคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย การรักษาความสะอาดและความประหยัดของนักเรียน คณะผู้บริหารและครู ซึ่งมีความตระหนักถึงปัญหาที่โรงเรียนต้องรีบดำเนินการแก้ไข จึงเห็นชอบให้มีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนด้านความประหยัด ความมีวินัยและความสะอาด
2. การดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านความมีวินัย ความประหยัดและความสะอาด ได้แก่ การจัดประชุมระดมความคิดเห็น จัดอบรม การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ จัดให้มีกลุ่มพัฒนาคุณธรรมนักเรียน จัดให้มีการประชาสัมพันธ์และ

สอดคล้องเนื้อหาคุณธรรมจริยธรรม การประชุมหัวหน้ากลุ่มเพื่อนำเสนอผลงาน เผยแพร่
แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ประสบความสำเร็จ และประเมินผลการดำเนินงาน
พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเพื่อสรุปถึงความสำเร็จและสภาพปัญหาต่าง ๆ

3. ผลการพัฒนา นักเรียนมีพัฒนาการด้านความมีวินัย ด้านความสะอาด
และด้านความประหยัด สูงขึ้น โดยมีความรับผิดชอบต่อนตนเองในการเดินทางมาเรียนอย่างตรง
ต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ซึ่งสะท้อน
ให้เห็นถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษากันคว้า นักเรียน
มีการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
ปรากฏว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่
ด้านความประหยัด ด้านความมีวินัยและด้านความสะอาด ตามลำดับ

บุญตา ัตย์ชื่อ (2548 : 120) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัย
นักเรียน โรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ก่อน
พัฒนา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 24 คน มีพฤติกรรมจิตวินัยด้านการรักษา
ความสะอาดที่เสื้อผ้า ร่างกายสกปรก แต่งกายผิดระเบียบ หึงขยะ ไม่เป็นที่ ด้านกิริยา มารยาท
ที่ไม่รู้จักทำความเคารพ แข็งกระด้าง ด้านการประหยัดคอตอมที่ใช้เงินฟุ่มเฟือย จึงดำเนินการ
พัฒนาโดยการประชุมระดมความคิด เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนา
มอบหมายงานให้ปฏิบัติ เพื่อผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้ดำเนินการปฏิบัติจริงและติดตามประเมินผล
อย่างต่อเนื่อง ผลการพัฒนาพบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและ
นักเรียน มีความพึงพอใจในกระบวนการพัฒนาการดำเนินงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัย
นักเรียน ส่งผลให้ทุกฝ่ายรู้วิธีการแก้ไขปัญหาและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย
นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ได้ดีขึ้นอย่างน่าพอใจ
ทั้ง 3 ด้าน คือ

1. ด้านการรักษาความสะอาด

นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดของร่างกายตนเอง มีการแต่งกายด้วย
เสื้อผ้าที่สะอาด จัดสิ่งของเครื่องใช้เป็นระเบียบเรียบร้อย ส่วนทางด้านห้องเรียน อาคารเรียน
อาคารประกอบและบริเวณทั่วไปของโรงเรียน นักเรียนได้เอาใจใส่ดูแลความสะอาด
และร่วมกันจัดตกแต่งให้น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน

2. ด้านกิริยามารยาท

ครู-อาจารย์ ได้ปลูกฝัง ฝึกฝน นักเรียนให้รู้จักควบคุมตนเอง

ในการแสดงออกทางกิริยามารยาทที่ดี ด้านการแสดงความเคารพบุคคลต่าง ๆ ตามสถานการณ์ และด้านการใช้ภาษาพูดที่เหมาะสมในโอกาสต่าง ๆ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัย มีจริยธรรมอันดีงาม พุดจาสุภาพเรียบร้อย คือ กายอ่อนน้อม วาจาอ่อนหวาน จิตใจอ่อนโยน

3. ด้านการประหยัดและออม

นักเรียนเกิดนิสัยการใช้ปัญญาในการบริโภค กล่าวคือ รู้คุณค่าของเงิน รู้จักใช้จ่ายเงินในการอุปโภคบริโภคตามความจำเป็น มีค่านิยมและนิสัยไปในทางที่ดี ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและส่งผลให้เกิดวินัยในตนเองด้านประหยัดและออม

สมพร ประเสริฐนอก (2550 : 124) ได้ศึกษาการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกุงใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกุงใหญ่ มีนักเรียนจำนวนหนึ่งสมควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความรับผิดชอบ ผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้ดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในด้านต่าง ๆ ด้วยการวางแผนดำเนินการ การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และการมีเพศติดตามผล ส่งผลให้การดำเนินงาน ผลการพัฒนาประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ โดยนักเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับที่ดีขึ้น

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เอนติโซ (Enciso, 2000 : 961) ได้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับวินัยนักเรียนตามทัศนะของนักเรียน ครูและผู้บริหาร โดยศึกษาในโรงเรียนระดับกลางที่มีนักเรียนประมาณ 1,700 คน ครู 69 คน พฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียน คือ พฤติกรรมไม่เหมาะสมและการกล่าววาจาที่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการเรียนของนักเรียนคนอื่น ๆ ในชั้น จากการศึกษาเชิงเอกสาร พบว่า ความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการระบุปัญหาวินัยของครูจะต้องรับรู้ก่อนที่ดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับวินัยนักเรียนมีประสิทธิภาพในการป้องกัน หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่ผู้บริหารรู้สึกว่าคุณครูเป็นปัจจัยสำคัญในการนำนโยบายการแก้ปัญหาให้นักเรียน

ไปใช้ได้อย่างประสบความสำเร็จซึ่งขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการชั้นเรียนของครูและนักเรียนมีความเชื่อว่าผู้ปกครองเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในกระบวนการแก้ปัญหาด้านวินัยนักเรียน

โจเซฟ (Joseph. 2000 : 25) ได้ศึกษาการสอนเกี่ยวกับชั้นเรียนจริยธรรม : เล่นส่สองจริยธรรมเพื่อสะท้อนการปฏิบัติโดยนำเสนอมุมมองทางทฤษฎีที่สนับสนุนหลักการและเหตุผลของอาจารย์มหาวิทยาลัยคนหนึ่ง เพื่อการสัมมนาการสอนเรื่องชั้นเรียนจริยธรรม ซึ่งตรวจสอบความเข้าใจของเกี่ยวกับประสบการณ์ ซึ่งเกิดจากมุมมอง 3 มุมมอง คือ วรรณกรรมทางศาสตร์เกี่ยวกับมิติทางจริยธรรมการสอน ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรม (เฉพาะที่สัมพันธ์กับความซับซ้อนของจริยธรรม) และแนวคิดเกี่ยวกับจินตนาการซึ่งมุ่งเน้นด้านการเลือกหลักสูตรที่ผู้สอนสร้างขึ้น ในการพัฒนาเนื้อหาและกิจกรรมด้านคำถามของนักเรียน ซึ่งทำให้เกิดการสัมมนาด้วยสิ่งทีนักเรียนเห็นว่าเป็นด้านที่มีคุณค่าของรายวิชา และด้านคำอธิบายเกี่ยวกับผลงานของแต่ละบุคคลในการสัมมนา ผลสำเร็จในการสอนการสัมมนาเหล่านี้ได้แก่ นักเรียนได้รับความเข้าใจลึกซึ้งซึ่งที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการเรียนรู้เพื่อมองตนเองว่าเป็นนักการศึกษาทางจริยธรรมมากกว่าที่จะเป็นผู้จัดการชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว หลายคนเรียนรู้ที่จะมองบทบาทของครูว่าเป็นการเสนอให้เห็นจริยธรรมและนักเรียนมีภาษาจริยธรรมที่จะพูดเกี่ยวกับความอึดอัดใจที่จะหาทางออกในการสอนในโรงเรียน

จิวอลล์ (Jewell. 2001 : 646) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทางจริยธรรม : ความรู้สึก การคิดและการกระทำ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่าบุคคลที่พัฒนาทางจริยธรรมแล้วเป็นบุคคลที่รู้สึกเกี่ยวกับประเด็นปัญหาจริยธรรมอย่างเข้มแข็งหรือไม่ หรือเข้าใจประเด็นปัญหาจริยธรรมหรือไม่ หรือปฏิบัติอย่างมีจริยธรรมหรือไม่ เมื่อจัดการกับคนอื่น มีประเด็นโต้แย้งกันว่า ความหมายของคำว่าจริยธรรมเกี่ยวข้องกับวิธีที่คนควรจะกระทำต่อกันอย่างไร และได้แย้งว่าการศึกษาทางจริยธรรมควรจะจัดการกับการกระทำของตน ในฐานะที่คนทำงานอยู่ภายในกลุ่ม แนวโน้มในการศึกษาสำหรับคนมีความสามารถพิเศษ เพื่อมุ่งเน้นสภาพทางความรู้ของ แต่ละบุคคลเมื่ออภิปรายความเข้าใจ เช่น การรู้จักหลักจริยธรรมสากล พิจารณาเห็นว่าเป็นเรื่องเฉพาะตัวเกินความจำเป็นและเป็นเรื่องไม่เพียงพอทางแนวคิด นอกจากนี้ยังได้ทำสังเขปขั้นตอน 6 ขั้นตอน ในการพิจารณาตัดสินจริยธรรมตามแบบของลอว์เรนซ์ โคลห์ดเบิร์ก (Lawrence Kohlberg) คือการลงโทษและการเชื่อฟังความมุ่งหมายทางเครื่องมือของแต่ละบุคคลและการแลกเปลี่ยน ความคาดหวังร่วมกันระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์และความเป็นไป

ตามความคาดหวัง ระบบสังคมและการรักษาความสำนึกทางสังคม สิทธิที่มีก่อนและสัญญาทางสังคม หรือสาธารณประโยชน์ และหลักจริยธรรมสากล ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่างานวิจัยของ โคห์ลเบิร์ก คนคิดอย่างไร ไม่ใช่คนประหลาดอย่างไร

เบรนต์ิงแฮม (Braintingham, 2001 : 146-A) ได้ทำการวิจัยการศึกษาเพื่อก้าวไปสู่ ความเป็นประชาธิปไตย กรณีศึกษา หลักการเกี่ยวกับการเป็นประชาธิปไตยถูกนำมาทำการสอนในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาอย่างไร โดยสังเกตในชั้นเรียน 2 ชั้นเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งตามใจความสำคัญ 3 ส่วน คือ (1) เรื่องของความมีอิสระกับความรับผิดชอบ (2) กระบวนการ ในการตัดสินใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (3) การให้เกียรติผู้อื่น อันดับแรก พบว่า ในทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง ผู้เข้าร่วมวิจัยคิดว่า ความมีอิสระกับความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนยอมรับว่าความมีอิสระต้องควบคู่ไปกับการรับผิดชอบ และการสอนให้รู้จักความรับผิดชอบทำได้โดยการที่ครูต้องเข้ามีส่วนร่วม ให้ความเชื่อมั่น ชี้แนะและกัน รวมทั้งให้ความเสมอภาคในการมีสิทธิออกเสียง พบว่า กระบวนการตัดสินใจ โดยวิธีการเปิดอภิปรายแสดงความคิดเห็นและหาวิธีการแก้ปัญหาาร่วมกันเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม และสุดท้ายพบว่า ตัวอย่างของการ ให้ความเคารพหรือการ ให้เกียรติผู้อื่น ในสังคมระดับชั้นเรียนและใน โรงเรียน คือ การที่นักเรียนการศึกษาพิเศษสามารถเข้าร่วมเรียนในชั้นเรียนของนักเรียนการศึกษาปกติ และ ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพราะความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากต่อการศึกษาวิจัยในชั้นเรียน

แกรนด์มอนท์ (Grandmont, 2002 : 278-A) ได้ทำการศึกษาการส่งเสริมวินัยและการใช้ประโยชน์ของการบริหารชั้นเรียนซึ่งใช้วิธีการจัดระเบียบวินัย ตามหลักประชาธิปไตย เพื่อทำการชี้แนะแนวทางในการส่งเสริมที่สามารถประสบผลสำเร็จ และเพื่อทดสอบผลกระทบของนักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียน ซึ่งใช้วิธีการจัดระเบียบวินัยตามหลักประชาธิปไตย ที่มีต่อพฤติกรรม การแสดงออกของนักเรียนเมื่ออยู่ในชั้นเรียน โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ พบว่า การส่งเสริมวิธีการจัดระเบียบวินัย โดยใช้หลักประชาธิปไตยในโรงเรียน ส่งผลในการช่วยปรับปรุงด้านความประพฤติของนักเรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถดูแลตนเองและมีความเป็นอิสระมากขึ้น และช่วยเตรียมความพร้อมให้กับครู รวมทั้งผู้บริหาร ในการแก้ปัญหาด้านระเบียบวินัยของนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลในการช่วยลดระดับของความเครียดในการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารลงได้อีกด้วย ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ พบว่า มี

นักเรียนจำนวนมากที่รู้สึกว่าคุณเองรู้จักการให้ความเคารพในสิทธิของผู้อื่น และรู้จักการรับสิทธิชอบในหน้าที่ของตนเองเมื่ออยู่ในชั้นเรียนตลอดช่วงระยะเวลาที่โรงเรียนทำการส่งเสริมวิธีการจัดระเบียบวินัย โดยใช้หลักประชาธิปไตยเป็นวิธีการบริหารชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ

ดิซฮานี (Dzिवhani, 2002 : 842) ได้ศึกษาบทบาทด้านระเบียบวินัยที่มีผลต่อการจัดการในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง ที่มีกฎระเบียบที่เข้มงวด แสดงผลให้เห็นจากการสอบเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้จำนวนมาก พบว่า เกิดจากการจัดการของโรงเรียนที่ดี เช่น นโยบายสภาพห้องเรียนที่สะอาดน่าอยู่ น่าเรียน บทบาทของครูผู้สอน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ตัวแทนนักเรียน และกฎระเบียบที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับกรณีวินัยที่เหมาะสม มีการอุทิศตนให้กับการกำกับดูแลวินัย การมีแรงจูงใจในการปฏิบัติกรณีวินัยและการเป็นแบบอย่างที่ดีของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการรักษากฎระเบียบวินัยของโรงเรียน ประการสำคัญ คือ ได้รับความร่วมมือจากนักเรียนและผู้ปกครอง จึงประสบความสำเร็จได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งผลการวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนนั้น เป็นกระบวนการที่จะช่วยเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นพลเมืองดี รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเอง มีระเบียบวินัย รู้จักการรักษาความสะอาด และมีความประหยัด รวมไปถึงการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนเองนับถือ เพื่อส่งเสริมให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รู้จักคิด มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข โดยโรงเรียนรวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันจัดให้มีและให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ดังผลของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นที่พบว่า การดำเนินการเริ่มจากสภาพที่เป็นปัญหา แล้วพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจนสามารถบอกคุณลักษณะของนักเรียนได้อย่างแท้จริง ดังนั้นสมควรที่ทุกฝ่ายจะให้ความร่วมมือดำเนินการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง สำหรับการวิจัยการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลยุทธ์สำหรับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ไว้คือ การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการนิเทศติดตามผล โดยกำหนดสมมติฐานไว้ล่วงหน้าว่านักเรียนจะได้รับการเสริมสร้างให้มีคุณธรรมจริยธรรมให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น เป็นที่พอใจของครู ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมต่อไป